ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਨੇ ਮਨਾਇਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ 641ਵਾਂ ਪਾਵਨ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦਿਹਾੜਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਨੇ ਮਨਾਇਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ 641ਵਾਂ ਪਾਵਨ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦਿਹਾੜਾ

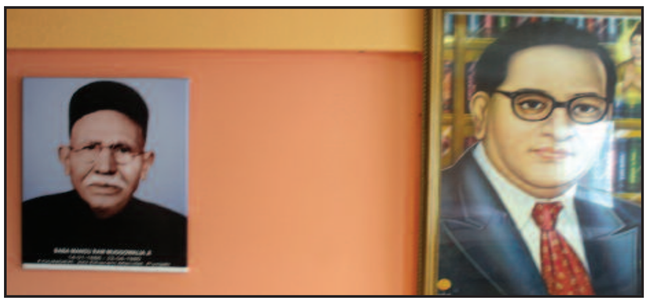

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ)– ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ 641ਵਾਂ ਪਾਵਨ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦਿਹਾੜਾ 31 ਜਨਵਰੀ 2018 ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਪਿਟਸਬਰਗ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਤੇ ਸੇਲਮਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਸੈਂਟਰਲ ਵੈਲੀ) ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਨੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਕ 4 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ।

ਇਸ ਸਬੰਧਤ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ 2 ਮਾਰਚ ਸਵੇਰੇ ਆਰੰਭ ਹੋਏ ਅਤੇ 4 ਮਾਰਚ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 3 ਮਾਰਚ ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਹਾਜਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਡਭਾਗਾ ਸਮਝਿਆ।

4 ਮਾਰਚ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਗੀ/ਢਾਡੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਤੇ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਹਰਬਲਾਸ ਸਿੰਘ, ਢਾਡੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਤੇ ਜਥਾ, ਭਾਈ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਥਾਵਾਚਕ, ਭਾਈ ਅਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਰਾਜ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨਰੇਸ਼ ਜੀ ਟਰੇਸੀ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬੇ-ਏਰੀਆ ਤੋਂ ਭਾਈ ਰਾਮ ਆਸਰਾ ਜੀ ਤੇ ਬੀਬੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਆਦਿ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰਸਭਿੰਨਾ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਇਆ ਮਾਰਗ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ।

ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਦੜੌਚ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ 641ਵੇਂ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿਲੀ ਹਾਰਦਿਕ ਵਧਾਈ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸਰਵਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਬੇ-ਏਰੀਆ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਹੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜ ਗੁਰੂ, ਸੇਲਮਾ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਰਜਿੰਦਰ ਗੰਗੜ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਦੇਸ ਰਾਜ ਬੰਗੜ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਪਾਲ ਜੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਬਾਮਸੇਫ 'ਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਰੇਡੀਓ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਰਗਮ ਟੀ. ਵੀ. ਤੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਮੋਦ ਲੋਈ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਪਿਟਸਬਰਗ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਰਮੇਸ਼ ਸੁੰਮਨ, ਡਾ. ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜੋ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਾਮਵਰ ਜਰਨਲਿਸਟ ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉਭੀ ਧਾਲੀਆ, ਦੇਸ਼ ਦੁਆਬਾ ਅਤੇ ਅੰਬੇਦਕਰ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਚੁੰਬਰ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬੰਗੜ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਰਜਿੰਦਰ ਮੋਮੀ ਜੀ ਆਦਿ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀਆਂ ਦਿਲੀ ਹਾਰਦਿਕ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰੂਹਾਨੀ, ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੇ ਸੋਚਣ-ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਸਮੂਹ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਭਰਾਤਰੀ ਸੁਨੇਹਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਰਤਨ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ 'ਸ਼ੂਦਰ ਕੌਣ ਤੇ ਕਿਵੇਂ" ਸੰਤ ਚੋਖਾ ਮੇਲਾ, ਨੰਦਨਾਰ ਅਤੇ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਬਾਬੂ ਮੰਗੂ ਰਾਮ ਮੁੱਗੋਵਾਲੀਆ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਦਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਟ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਘਰ-ਘਰ ਸੁਨੇਹਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਦੜੌਚ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਗੁਰੂ ਮੁਤਾਬਕ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਬਾਬੂ ਮੰਗੂ ਰਾਮ ਮੁੱਗੋਵਾਲੀਆ ਜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਇਸ ਹਾਲ 'ਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਸਾਰੇ ਆਦਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਤੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰਹਿਬਰਾਂ ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆ ਕੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਜੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ। ਸੋ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਝਲਕ, ਇਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ ਵੱਲ ਤੋਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ, ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਦੂਰੋਂ-ਨੇੜਿਉਂ ਹਰ ਵਰਗ, ਧਰਮ, ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਏ ਵੱਲੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰਦੀਆਂ ਨਜ਼ਜਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਵੱਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ/ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਪਲੈਕਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਅਲੱਗ ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਆਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਪਲੈਕ ਅਤੇ ਸਿਰੋਪਾਓ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਠਿਆਈਆਂ, ਗਰਮਾ-ਗਰਮ ਚਾਹ-ਪਕੌੜੇ, ਆਲੂ-ਟਿੱਕੀਆਂ, ਕੋਲਡ ਡਰਿੰਕਸ, ਛੋਲੇ-ਭਟੂਰੇ ਆਦਿ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਾਏ ਗਏ। ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਾਟ ਦਾ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਡਾ. ਬੰਗੜ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਫਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਚੈਕਅਪ ਕੈਂਪ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖੇਡਣ ਲਈ ਭੰਗੂੜੇ ਆਦਿ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਘਰੇਲੂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਸੰਬਧਤ, ਨਿਆਣਿਆਂ ਲਈ ਖਿਡੌਣੇ ਆਦਿ ਦਾ ਸਟਾਲ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁਟੀ ਸਭਾ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ 641ਵਾਂ ਪਾਵਨ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦਿਹਾੜਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇੱਥੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਵਧਾਈ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਮੀਦ ਸਭਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਰਜਿੰਦਰ ਮੋਮੀ ਜੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਚੌਹਾਨ ਜੀ ਨੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਦੜੌਚ ਨੇ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ।

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨ ਕਉਨ ਕਰੈ॥
ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਗੁਸਈਆਂ ਮੇਰਾ ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰ ਧਰੈ॥ ਰਹਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ 641ਵਾਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਅਤੇ 18ਵਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ 11 ਮਾਰਚ 2018, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਪੂਰਵਕ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਚਾਹਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਮੂਹ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਦਿਲੀ ਹਾਰਦਿਕ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਹੋਣ ਜੀ। ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਮਾਣ ਸਕੀਏ।

ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਭੁੱਟਾ, ਸ੍ਰੀ ਨੰਦ ਲਾਲ ਬੋਲੀਨਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ)

ਸਵਰਗੀ ਸਰਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਭੁੱਟਾ, ਨੰਦ ਲਾਲ ਬੋਲੀਨਾ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ (ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਦੇ ਫਾਊਂਡਿੰਗ ਮੈਂਬਰ)

ਕੇਵਲ ਬੋਲੀਨਾ

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਸ੍ਰ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨ ਕਉਨ ਕਰੈ॥
ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਗੁਸਈਆਂ ਮੇਰਾ ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰ ਧਰੈ॥ ਰਹਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਹੰਸ ਰਾਜ ਕਜਲਾ

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ- 8 ਮਾਰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ

ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦਾ

ਅਪ੍ਰੈਲ 2001 ਵਿਚ ਮੈਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਿਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ "ਪੰਜਾਬੀ ਮਜ਼ਲਿਸ" ਵਲੋਂ ਮੇਰੇ ਦੇ ਮੇਰੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਹਿੱਤ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ "ਮਿੱਤਰ ਮਿਲਣੀ" ਸਮਾਗਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਏਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ-"ਅੰਕਲ ਆਪਾਂ ਇੱਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇੱਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਬੜੀ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਬੜੇ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਓ ਪਰ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਕਿਉ ਪੱਛੜ ਗਿਆ ?"

ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ-" ਇੱਕ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਕੱਟੜ ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਬਰੇਕ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਕੇ ਨਾਲ਼ ਨਹੀਂ ਰਲਾਇਆ, ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦਾ।"

ਇੱਕਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਹੁ ਐਫਰੋ ਏਸ਼ੀਅਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮੌਕੇ ਨਸੀਬ ਹੋਏ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਗਤੀ ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸੰਨ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਔਰਤਾਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜੀਆਂ ਪਰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰੀ ਵਰਗ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਇਕਨਾਮਿਕ ਫੋਰਮ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਪੱਖੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇਵੇਂ ਵਿੱਚ 144 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਰਤ ਦਾ 108ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹੈ।

ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਬੂਤ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ ਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਅਸੈਂਬਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਮਾਇੰਦਗੀ ਤੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੈਡਮ ਕਟੋਚ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ 543 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 66 ਔਰਤਾਂ ਹਨ, ਇਹ ਕੁੱਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕੇਵਲ 12.2 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਕੁੱਲ 244 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ 31 ਔਰਤਾਂ ਹਨ, ਇਉਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੇਵਲ 12.7 ਫੀਸਦੀ ਹੈ, ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਪੱਖੋਂ ਔਰਤਾਂ ਕਿਤੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਹੋਈਆਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤਸ਼ਵੀਸ਼ਨਾਕ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਿਮਾਚਲ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਐਲਾਨੇ ਗਏ 337 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ 19 ਔਰਤਾਂ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਕੁੱਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ 5.6 ਫੀਸਦੀ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ 4 ਹੀ ਜੇਤੂ ਰਹੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 3 ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ਼ ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ਼ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ 6 ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨ 3 ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ 68 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 44 ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 21ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਠਨ ਸਮੇਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਹਿਮਾਚਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕੰਜੂਸੀ ਵਿਖਾਈ, ਬਸਪਾ ਨੇ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨਾਂ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਜ਼ਾਦ ਮੰਚ ਅਤੇ ਸਵੈਭਿਮਾਨ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਦੋ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਟਿਕਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜੋ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਅਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਔਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰ ਗਈਆਂ। ਹੈਰਾਨੀ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਏਸ ਵਾਰ ਹਿਮਾਚਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਮਰਦਾਂ ਵਲੋਂ 71.53 ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ 77.76 ਫੀਸਦੀ ਮਤਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਵਰਤਾਰਾ ਉਸ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਜਿੱਥੇ 25.6 ਲੱਖ ਮਰਦ ਤੇ 24.5 ਲੱਖ ਔਰਤ ਵੋਟਰ ਹਨ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਲਈ 50 ਫੀਸਦੀ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹਨ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਗੁ-ਜਰਾਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਹੱਦ ਸਿਰੇ ਤੱਕ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ 182 ਮੈਂਬਰੀ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ 1815 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਕੇਵਲ 122 ਸਨ ਤੇ ਜਿੱਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੇਵਲ 13 ਸੀ, ਜੋ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੇਵਲ 7.1ਫੀਸਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਕੇਵਲ 2012 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇਵਲ 16 ਔਰਤਾਂ ਜੇਤੂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

2017 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਂ ਰਾਜਾਂ ਪੰਜਾਬ, ਗੋਆ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼,ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਤੇ ਮਨੀਪੁਰ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਕੁੱਲ 2979 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ 234 ਔਰਤਾਂ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਕੇਵਲ 53 ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਜੇਤੂ ਹੋਈਆਂ।

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ 403 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸਦਨ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ 38, ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੇ 70 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸਦਨ ਵਿੱਚ 5, 117 ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ 6 ਅਤੇ 60 ਮੈਂਬਰੀ ਮਣੀਪੁਰ ਤੇ 40 ਮੈਂਬਰੀ ਗੋਆ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਦੋ-ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਹਨ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 33 ਫੀਸਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਬਿੱਲ 22 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫਾਇਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1993 ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਅੰਦਰ 73ਵੀਂ ਤੇ 74ਵੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਣ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ 'ਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣ ਸਕਣ ਲਈ ਵਿਵਸਥਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇੱਥੇ ਵੀ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਦ ਹੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰੀ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਲੋਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ,ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਪੰਚ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਰਧ ਤੇ ਅਨਪ੍ਹੜ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਸਕਣ ਤੇ ਹੱਥ ਭਰ ਲੰਮੇ ਘੁੰਡ 'ਚੋਂ ਮੂੰਹ ਕੱਢਣ ਦੇ ਥਾਂ ਬੁੱਕਲ 'ਚੋਂ ਹੱਥ ਕੱਢ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਧੜੇ ਦੇ ਕਹੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਗੂਠਾ ਲਾ ਸਕਣ।

ਅੱਜ ਵੀ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਅਜਲਾਸ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਔਰਤ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਬਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬਿਠਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ-"ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬਹਿ ਜਾ ਕੁੜੇ! ਅਜੇ ਮਰਦ ਹੈਗੇ ਆ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ।"

ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਪੰਚਾਇਤ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -"ਇਹ ਸੌਰ੍ਹਾ ਆਪ ਕੁਛ ਨੀ ਬਸ ਤੀਮੀਂ ਮਗਰ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।"ਇਉਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤੇ ਰਾਏ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਜੇ ਬੰਦਾ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਵਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ "ਰੰਨ ਮਜਦੂਰ" ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਏਸ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਏਸ ਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਆਹ 'ਚ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਰਸਮ ਵਿਚ ਮਰਦ ਦਾ ਲੜ ਫੜਾ ਕੇ ਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਕਰਕੇ ਫੇਰੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਸੱਚ ਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਨੁਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਦੋਸਾਂਝ'
91-94632-33991

ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਅਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਣ ਦੇ ਸੁਫ਼ਨੇ ਵੇਖੇ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਸੁਫ਼ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸਾਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ? ਅਣਜੰਮੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਕਿਵੇਂ ਕਤਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ? ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਨਗਰਾਂ ਦੇ ਭਰੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ੍ਹ ਕੇ ਵਿਗੜੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ਼ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਗਲੀਜ਼ ਖੇਡ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ? ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਬਾਲੜੀਆਂ ਨਾਲ਼ ਚੱਲਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ, ਕਾਰਾਂ, ਸਿਨੇਮਾ ਘਰਾਂ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਗੰਦੇ ਧੱਕੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਏਸ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਜ ਦੇਣ ਤੇ ਲੈਣ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੜਕੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਉਹਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਆਮ ਭਰਾ ਵਲ ਛਲ ਨਾਲ਼ ਜਾਂ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਅਕਸਰ ਵਿਰਾਸਤ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਕਿਸੇ ਦੁਖਾਂਤ ਜਾਂ ਬਿਪਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮਜਬੂਰੀ ਵੱਸ ਬਾਪ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਗਣ ਦੀ ਜੁਰੱਅਤ ਕਰ ਹੀ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਜੋ ਹਸ਼ਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਗੁੱਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਾਜ਼ੀਰਾਤ-ਏ-ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਿਗੜੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਸ਼ਾਇਦ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ। ਏਸ ਲਈ ਲੋੜ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਹੈ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕੰਮ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਤਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ਼ ਜੋੜ ਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਤੇ ਕਰੁੱਤੇ ਮੌਸਮਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਔਰਤ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾਂਦੀ ਰਹੇਗੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵਲੋਂ ਗਾਏ ਗੀਤ ਦੀ ਏਸ ਸਤਰ ਵਿਚਲੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨਾਲ਼ ਨਿਰੰਤਰ ਜੁੜੀ ਰਹੇਗੀ, ਕਿ -

ਨਾ ਹੀ ਪਿਓਕਿਆਂ ਨੇ ਰੱਖੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀ ਹੋਈ।

ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਵਾਧਾ

ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ 08 ਮਾਰਚ ਦਾ ਦਿਨ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਤੋਰ ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇਸ਼, ਧਰਮ, ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਭਾਸ਼ਾ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲਕੇ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਲੜਾਈ ਆਮ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੀਸ ਵਿੱਚ ਲੀਸਿਸਟ੍ਰਾਟਾ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਨੇ ਫ੍ਰੈਂਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੌਰਾਨ ਯੁੱਧ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ, ਫਾਰਸੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੇ ਵਰਸੇਲਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਿਨ ਇੱਕ ਮੋਰਚਾ ਕੱਢਿਆ, ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਯੁੱਧ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਤੇ ਵੱਧਦੇ ਹੋਏ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੀ। ਸੰਨ 1909 ਵਿੱਚ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਅਮੇਰਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੂਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ 28 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੰਨ 1910 ਵਿੱਚ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕੋਪਨਹੈਗਨ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ। 1911 ਵਿੱਚ ਆਸਟਰੀਆ, ਡੈਨਮਾਰਕ, ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਸਵਿੱਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੈਲੀ ਕੱਢੀ ਗਈ। ਵੋਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ, ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਭੇਦਭਾਵ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਇਸ ਰੈਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। 1913-14 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਰੂਸੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਲਈ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜੰਗ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। 1917 ਤੱਕ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਰੂਸ ਦੇ 2 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਫੌਜ਼ੀ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਰੂਸੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਦਿਨ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜਨੇਤਾ ਇਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਅੰਦੋਲਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਖਿਰ ਰੂਸ ਦੇ ਜਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਦੀ ਛੱਡਣੀ ਪਈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਹੁਣ ਲੱਗਭਗ ਸਾਰੇ ਵਿਕਸਿਤ, ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਨ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦਿਲਵਾਉਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਲਵਾਉਣ ਲਈ ਅਣਥੱਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਾਲ 2018 ਲਈ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਦਬਾਓ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਨੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨੀਤੀਆਂ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ ਤੋਰ ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਵਧਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਜਿਸਦੀ ਕਮਾਂਡ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਵਰਗੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰਹੀ ਨੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਉਲੀਕੀਆਂ ਅਤੇ ਸੱਖਤ ਕਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੱਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪੀਕਰ ਤੱਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਵੀ ਬੈਠ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ, ਮੰਤਰੀ, ਰਾਜਪਾਲ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜੱਜ, ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਆਦਿ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਤਰੱਕੀ ਵੇਖਕੇ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਪਰਾਧ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਭੱਗ 83 ਫਿਸਦੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2007 ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ 185312 ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਰਜ ਹੋਈਆ ਜੋਕਿ ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ 338953 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆ ਹਨ। ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ 39 ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹੁਣ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਣ ਤੇ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਬਲਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2008 ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ 21467 ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਰਜ ਹੋਈਆ ਜੋਕਿ ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ 38947 ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈਆ ਹਨ। ਆਏ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਦਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹਨ

ਕੁਲਦੀਪ ਚੰਦ
91-94175-63054

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 29 'ਤੇ)

8 ਮਾਰਚ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਤਲਵਾਰ ਮੈਂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਹਾਂ-ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ ਅਤੇ ਅਮਰਜੋਤ

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ
91-97797-08257

ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ ਅਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਦੀ ਜੋੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਅੰਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਨੇਰੀ ਬਣਕੇ ਝੁੱਲੀ ਸੀ।ਇੱਕ ਸਥਿਰ,ਸਹਿਜ, ਸੁਰੀਲੀ ਅਤੇ ਮਿੱਠੀਆਂ ਆਵਾਜਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਸੀ ਇਹ ਜੋੜੀ। 21 ਜੁਲਾਈ1960 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੁਗਰੀ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪਿਤਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗ਼ਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਸਾਰੇ ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ ਚੌਂ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਲਾਡਲੇ ਦਾ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਨਾਮ ਧਨੀ ਰਾਮ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਗਰੀਬ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਧਨੀਏ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਕਾਰਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਇਲੈਕਟਰੀਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਫੈਕਟਰੀ ਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਸਭ ਵਿਅਰਥ । ਉਸ ਅੰਦਰ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਮੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।ਉਹ ਤੂੰਬੀ ,ਢੋਲਕੀ ਅਤੇ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੱਥ ਅਜਮਾਈ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ,ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਮੁਹਾਰਤ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ।ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਹੀ ਕਹਿ ਲਈਏ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਬਾਬਤ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਸੀ।ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਤੁਕਬੰਦੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਲੈਕੇ ਕਾਫੀ ਗਾਇਕਾਂ ਕੋਲ ਗਿਆ ,ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸਦੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ। ਅਖੀਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਉਸਦੇ ਪੈਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਸਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੱਲ੍ਹ ਮੋੜ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਪੀਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ ਨੇ ਉਸਦੇ ਗੀਤ ਪੜੇ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਬਣਾ ਕੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ ਤੋਂ ਰਾਗਾਂ ਅਤੇ ਗੀਤਕਾਰੀ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਸਿੱਖੀਆਂ।ਬੁੜੈਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਰਾਮਲੀਲਾ ਆਏ ਧਨੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਗੀਤਕਾਰ ਸਨ-ਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਆਜਾਦ ਨੇ "ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ" ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ।ਉਸਦੀ ਲੇਖਣੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਝਲਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ।ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਹਾਵਰੇ ,ਲੋਕੋਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਆਖਾਣਾਂ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ,ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਘੱਟ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਉਸਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਕਮਾਲ ਹੈ।ਉਸਦਾ ਗੀਤ " ਨੀ ਮੈਂ ਡਿੱਗੀ ਤਿਲਕ ਕੇ..." ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ ਅਤੇ ਗੁਲਸ਼ਨ ਕੋਮਲ ਨੇ ਐਲ ਪੀ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਚ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈ। ਉਸਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਫਨਕਾਰਾਂ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ, ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ, ਕੇ ਦੀਪ ਆਦਿ ਨੇ ਗਾਇਆ ਹੈ। ਗਾਇਕੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਲੰਮਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ ਨਾਲ ਸਟੇਜਾਂ ਤੇ ਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਚਮਕੀਲਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਇਕ ਹਰਚਰਨ ਗਰੇਵਾਲ ਨਾਲ ਵੀ ਗਾਉਣ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਗਾਇਕੀ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਇਕਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਨੀਆ ਨਾਲ 1979 ਵਿੱਚ ਦੋ ਐਲ ਪੀ 'ਟਕੂਏ 'ਤੇ ਟਕੂਆ ਖੜਕੇ' "ਹਾਏ ਰੱਬਾ ਵਿੱਚ ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ "ਅਤੇ 'ਬਾਪੂ ਸਾਡਾ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ' ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਏ। ਜੋ ਗੀਤ ਬਹੁਤ ਹਿੱਟ ਹੋਏ ਤੇ ਚਮਕੀਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਗਾਇਕੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਮਕੀਲੇ ਦੇ ਅਮਰਜੋਤ ਨਾਲ ਕਈ ਦੋਗਾਣੇ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਆਏ, ਜਿਵੇਂ- 'ਜੀਜਾ ਲੱਕ ਮਿਣ ਲੈ', 'ਕੀ ਜ਼ੋਰ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦਾ', 'ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਕਮਾਈਦਾ', 'ਜੋੜੀ ਤੋਂ ਲੱਡੂ ਵਾਰ', 'ਭੁੱਲ ਗਈ ਮੈਂ ਘੁੰਡ ਕੱਢਣਾ', 'ਪਹਿਲੇ ਲਲਕਾਰੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਡਰ ਗਈ',"ਭੁਲਗੀ ਮੈਂ ਘੁੰਡ ਕੱਢਣਾ", ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ" ਨਾਮ ਜੱਪ ਲੈ ਨਿਵਾਣੀ ਜਿੰਦੇ ਮੇਰੀਏ," "ਸਾਥੋਂ ਬਾਬਾ ਖੋਹ ਲਿਆ ਤੇਰਾ ਨਨਕਾਣਾ", "ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਵੇ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਦੀਵਾਰੇ", "ਤਲਵਾਰ ਮੈਂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਹਾਂ" ਆਦਿ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਅੰਬਰ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਏ। ਚਮਕੀਲੇ ਦੇ ਕਰੀਬ 100 ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ, ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੂਪਰ ਹਿੱਟ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਤੇ ਅੱਜ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਗੀਤਕਾਰ ਸਵਰਨ ਸਿਵੀਆ, ਸਨਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਦਲਜੀਤ ਦਰਦੀ, ਗਿੱਲ ਨੱਥੋਹੇੜੀ, ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੌਰਥ, ਦੇਬੀ ਮਖਸੂਸਪੁਰੀ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮੱਹਾਲਵੀ, ਹਰਜੀਤ ਗਿੱਲ ਤੇ ਪਾਲੀ ਦੇਤਵਾਲੀਆ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਸਟੇਜੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਨੀਆ ਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਮਕੀਲੇ ਦਾ ਸਾਥ ਊਸ਼ਾ ਕਿਰਨ ਤੇ ਹਰਨੀਤ ਨੀਤੂ ਨੇ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।

ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਗੀਤ ਗਾਏ, ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦੇ ਹੱਦ ਬੰਨੇ ਟੱਪ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੇਂਡੂ ਜਨ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੂਬਹੂ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਚਮਕੀਲੇ ਦੇ ਗਾਏ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਅੱਜ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। 'ਬਾਬਾ ਤੇਰਾ ਨਨਕਾਣਾ', 'ਤਲਵਾਰ ਮੈਂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਹਾਂ', ਨਾਮ ਜਪ ਲੈ' ਰਿਕਾਰਡ ਆਉਣ 'ਤੇ ਚਮਕੀਲਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚਰਚਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਦੋਗਾਣੇ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੋਲੋ ਗੀਤ, ਲੋਕ ਗਥਾਵਾਂ, ਲੋਕ ਤੱਥ, ਲੋਕ ਗੀਤ ਅਤੇ ਕਲੀਆਂ ਵੀ ਗਾਈਆਂ।

ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਧੂੰਵੇਂ ਚਾਦਰੇ,ਕੁ ਤੇ ਤੁਰਲੇ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਜਿਹੇ ਅਮੀਰ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਚਮਕੀਲਾ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਗੀਤਕਾਰ ਤੇ ਗਾਇਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਵਧੀਆ ਤਰਜ਼ ਨਿਗਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਤੂੰਬੀ ਵਜਾਉਣ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚਮਕੀਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿੱਚ ਹਨੇਰੀ ਬਣ ਕੇ ਝੁੱਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਚਮਕੀਲੇ ਦੇ ਗੀਤ ਏਨੇ ਹਿੱਟ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਚਮਕੀਲੇ ਦੇ ਹਿੱਟ ਹੋਣ ਪਿੱਛੇ ਅਮਰਜੋਤ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਮਿਠਾਸ, ਸੁਰੀਲਾਪਣ, ਸੋਜ ਸੀ, ਜੋ ਚਮਕੀਲੇ ਨਾਲ ਸੋਨੇ ਤੇ ਸੁਹਾਗਾ ਬਣੀ। ਚਮਕੀਲਾ ਗੀਤ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਤੇ ਗਾਕੇ ਗੀਤ ਬਾਰੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ,ਫਿਰ ਚਰਨਜੀਤ ਆਹੂਜਾ ਜੀ ਕੋਲ ਜਾਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੈਸਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਆਹ ਗੀਤ ਪਾਓ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਅਤੇ ਆਖਾਣਾਂ ਨੂੰ ਗੀਤ ਵਿੱਚ ਢੁੱਕਵੀਂ ਥਾਂ ਵਰਤਣਾ ਚਮਕੀਲੇ ਨੂੰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ।ਉਸਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮ "ਪਟੋਲਾ" ਵਿੱਚ ਗੀਤ 'ਪਹਿਲੇ ਲਲਕਾਰੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਡਰ ਗਈ' ਗਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਹਿੱਟ ਹੋਈ ਸੀ।ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਚਮਕੀਲੇ ਦਾ ਇਹ ਗੀਤ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਫੈਨ ਸਿਨਮੇ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਤੇ ਪੈਸੇ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਸਮਾਜ ਅਖੌਤੀ ਰਾਖਿਆ ਨੇ ਉਸਦੇ ਗੀਤਾਂ ਉੱਤੇ ਲੱਚਰਤਾ ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।ਉਸਨੂੰ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਧਮਕੀਆਂ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ।ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਹਨੇ ਸੰਗੀਤ ਸਮਰਾਟ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸਵਰਗੀ ਜਸਵੰਤ ਭੰਵਰਾ ਕੋਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ,"ਉਸਤਾਦ ਜੀ, ਲੱਗਦਾ ਏ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੌਤ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸਿਰ ਤੇ ਮੰਡਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਭੰਵਰਾ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਕੇ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾਉਣ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਕੇ ਚਮਕੀਲਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਲਤੀ ਵੀ ਮੰਨ ਆਇਆ ਸੀ।ਇਸ ਨਾਲ ਧਮਕੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੁਕ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਗਾਏ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਅੱਜ ਵੀ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ।

ਚਮਕੀਲੇ ਦੀ ਕਲਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਚ ਸਮਾਜ ਦਾ ਉਹੀ ਪੱਖ ਉਘਾੜਿਆ ਸੀ,ਜੋ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਸਦੀ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਈ ਆਖਰੀ ਕੈਸਟ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ,ਪਰ ਮੌਤ ਦੇ ਭੂਤ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ।ਅਖੀਰ 8 ਮਾਰਚ 1988 ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਹਿਸਮਪੁਰ ਚ ਮੌਤ ਦੇ ਖੂਨੀ ਪੰਜਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਖੋਹ ਲਿਆ।ਪੰਜਾਬ ਚ ਝੁੱਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁਆ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅੱਜ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਡੇ ਦਰਮਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ,ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਚ ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਫਿਜਾ ਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੂੰਜਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਹਰ ਸਾਲ 8 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਦੁੱਗਰੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਖੇ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਵਾਧਾ

(ਸਫਾ 29 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਖਤਰਾ ਹੀ ਖਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਹ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਖਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਾਦੀ ਦੇ 70 ਸਾਲਾਂ ਬਾਦ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹਿਲਾ ਅਯੋਗ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਤਿਆਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹਿਲਾ ਆਯੋਗ ਕੋਲ ਦਾਜ ਲਈ ਤੰਗ ਕਰਨਾ, ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ, ਯੌਨ ਸ਼ੋਸ਼ਣ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਤਲਾਕ, ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਤਿਆਚਾਰ, ਅਗਵਾ, ਦਾਜ ਸਬੰਧੀ ਮੌਤ, ਤੇਜ਼ਾਬ ਨਾਲ ਹਮਲਾ, ਐਨ ਆਰ ਆਈ ਮੈਰਿਜ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ, ਵੋਟ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿ-ਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ ਇਸਦੇ ਬਾਬਜੂਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਂ ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੁੱਲ 543 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 62 ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 245 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 38 ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੈਬਿਨਟ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ 82 ਕੈਬਿਨਟ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਅਜਾਦ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ 09 ਹੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਹਨ। ਵਿਕਸਿਤ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਰਾਧ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੁੜੀਮਾਰ ਦਾ ਕਲੰਕ ਲੱਗ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਗੂਣੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹੈ। 2012 ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ 14 ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਵਿਧਾਇਕ ਸਨ ਹੁਣ 2017 ਵਿੱਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟਕੇ ਸਿਰਫ 06 ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੈਬਿਨਟ ਨੂੰ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ 07 ਕੈਬਿਨਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਹਿਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ 02 ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਲ 13 ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 01 ਹੀ ਮਹਿਲਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਅਤੇ 07 ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸਿਰਫ 01 ਹੀ ਮਹਿਲਾ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ, ਬਲਾਕ ਸੰਮਤੀਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਅਤੇ ਸਹਿਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਅਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੈ ਜਦਕਿ ਬਹੁਤੀਆਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਪੁਰਸ਼ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪਤੀ, ਦਿਉਰ, ਸਹੁਰਾ, ਪੁੱਤਰ ਆਦਿ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਢਾਂਚੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਚੋਥਾ ਥੰਮ ਮੀਡੀਆ ਵਿਸ਼ੇਸ ਤੋਰ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਕਰੀਬੀ ਮਹਿਲਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਲਤ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਖਸਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਕੋਣ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮਸਿਆ ਆਈ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੌਢੇ ਨਾਲ ਮੌਢਾ ਜੋੜਕੇ ਉਸ ਸਮਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਦੇਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਤੇ ਲਿਜਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਬਣਦੀ ਕਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਰੋਕਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਦਿਵਸ ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਰਥਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਲਈ ਦੇਸ ਦੇ ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਿਨ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮ ਇੱਕ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਹੀ ਬਣਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਲਿਤ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਈ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਝੂਠੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦਲਿਤਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਬਿਲ ਆਏ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫਰੀ ਬਿਜਲੀ ਤਾਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਵਧਾ ਕੇ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2017 ਤੋਂ ਵਾਧਾ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਹੈ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਤਾਂ ਮੁਆਫ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਦਲਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਦ ਕਰਜਿਆਂ ਦੀ ਮਾਫੀ ਤੇ ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਨਹਾਂ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਹੱਦ ਕਰਜੇ ਮੋੜਨ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫੀਸਾਂ ਲਈ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਏ 115 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿੱਥੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਅਗਲਾ ਸੈਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲਾ ਇਕ ਪੈਸਾ ਵੀ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੋਸਟ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ, ਉਥੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਕਾਲਜ ਕਰਜ਼ੇ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਕੇ ਫੰਡ ਜੁਟਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਕੰਢੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਘਰ-ਘਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਖਾਲੀ ਪਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਐਨੀ ਅਰਾਜਕਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਘਰ-ਘਰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਅਧੀਨ ਸਰਾਕਰ ਹੁਣ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮੇਲੇ ਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਦਾ ਢੰਡੋਰਾ ਪਿੱਟ ਰਹ ਹੈ। ਪਰ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋ ਸਿਰਫ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਦਲਿਤ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ ਗਰੀਬ ਦਲਿਤ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਧੋਖਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਮੇਲੇ 4 ਮਾਰਚ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਦਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੂਰਜ ਸੀ- ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਾਂਤੀ

ਐਸ ਐਲ ਵਿਰਦੀ
ਐਡਵੋਕੇਟ
91-98145-17499

ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ 'ਚ ਨਾਟਕਾਂ/ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀਆਂ, ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੁੱਟਮਈ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਰੁੱਧ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਅਣਖ਼ ਜਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਣਥੱਕ ਯੋਧਾ ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਾਂਤੀ 27 ਫ਼ਰਬਰੀ 2017 ਨੂੰ ਇਕ ਸੜਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੇਵਕਤ ਤੇ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਦੁਰਘਟਨਾ ਅਸਿਹ ਹੈ। ਪ੍ਰਗਤੀ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਲਾਂਦੜਾ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸੋਢੀ ਰਾਣਾ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ 'ਚ ਮੇਹਨਤਕਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਲੋਟੂਆਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ। ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਭਾਈ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ 'ਚ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਨਾਟਕ ਮੇਲਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੰਗਰਾਂਮ ਭੇਦ-ਭਾਵ, ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਗੁਰਬਤ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਦੱਬੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਗਾਥਾ ਹੈ। ਮੱਖਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਪੁਰਾਣਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ। ਦਲਿਤ ਕਵੀ ਮਾਨਵ-ਮਾਨਵ ਵਿੱਚ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ, ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਅਨਿਆਂ, ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਭੇਦ-ਭਵ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਾਲਪਨਿਕ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੰਪਰਵਾਦ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਦਲਿਤ ਚਿੰਤਨ ਅਨੁਸਾਰ ''ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਸਤੂ ਸਨਾਤਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

ਨਹੀਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਬਣਾਏ ਨੇ ਤੁਸੀਂ ਰਸਤੇ,
ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਣਾਏ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪੈਰ ਹੈ ਧਰਨਾ।

ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਸੱਚੇ-ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ। ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸੱਚਾ-ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੱਚਾ-ਬਚਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਨਿਰਪੇਖ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ। ਸਮਾਜਕ ਜੀਵਨ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਰੋਹੀ ਸੁਰ 'ਚ ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

ਜੋ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ, ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਲੋਕੀ,
ਉਹ ਲੱਗਦਾ ਭੁੱਲ ਬੈਠੇ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣਾ।

ਤਕਦੀਰ, ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵੀ ਰੱਬ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ। ਪਖੰਡਵਾਦ ਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੱਖਣ ਲਿਖਦਾ ਹੈ,

ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਪੱਥਰ ਹੱਥੀਂ ਉਸ ਨੇ ਲਾਇਆ,
ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਕੱਚਾ ਕੋਠਾ ਡਿੱਗਦਾ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਊ।

ਦਲਿਤ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇੱਜ਼ਤ ਵੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗ ਪੇਟ ਭਰ ਕੇ ਉਹ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਧਰਮ-ਦਰਸ਼ਨ-ਅਧਿਆਤਮ ਤੱਤ-ਚਿੰਤਨ ਸਭ ਪੇਟ ਭਰਨ ਦੇ ਚੋਚਲੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰਕ ਸੁੱਖ-ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਉਪਰ ਕੁੰਡਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠਾ ਵਰਗ ਹੀ ਅਧਿਆਤਮ ਤੇ ਤੱਤ-ਚੰਤਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭੁੱਖੇ ਪੇਟ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਤੱਤ ਰੋਟੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਜਾਂ ਈਸ਼ਵਰ ਦਲਿਤ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਲਚਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਲੇਕਿਨ ਭੁੱਖ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚਲਿਤ ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦਾ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ, ਈਸ਼ਵਰ, ਅੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆ ਮੱਖਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਵਾ-ਕਰਵਾ ਕੇ ਲੁੱਟ ਦਾ ਮਾਲ ਪਚਾਵੇਂ,
ਛੱਡ ਕੇ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਗਹਿਣਾ।
ਕੌਣ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਲੁੱਟੀ ਜਾਵੇ ਤੈਨੂੰ ਸਾਰ ਨਾ ਕੋਈ,
ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀ ਰਹਿਣਾ।
ਅਰਦਾਸ ਤੇ ਨਿਮਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਐ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀ',
ਕਰਜ਼ੇ ਨਾ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲਹਿਣੇ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਰੋਣ ਵਾਲੇ।
ਨਿਰੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀ' ਨੂੰ
ਬਿਨਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ ਨਾ ਕੁੱਝ ਬਣਨਾ ਨਹੀਂ ਹਿੰਮਤ ਬਿਨਾਂ ਸਰਨਾ।

ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਮੁਖੌਟੇ ਪਾਉਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਗਾਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਦਲਿਤ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜਤਾਂ ਲੁੱਟਣਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਵੀ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹਿਕ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨੰਗਾ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਘੁਮਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਅਥਵਾ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਿੱਥੇ ਜਨਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਊਚ-ਨੀਚ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਸੱਭਿਅਤਾ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਗੌਰਵ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਲਿਤ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੁਕ ਕਰਦਿਆਂ ਮੱਖਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਮੀਰ ਬੜਾ ਹੈ ਸਾਡਾ ਤੌਬਾ-ਤੌਬਾ,
ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਹੁਣ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਹੈ ਲੜਕੀ ਕੱਲੀ ਕਾਰੀ।

ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਛੂਆ ਛਾਤ ਅਤੇ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਪੈਰ ਪੈਰ ਤੇ ਬੇਇੱਜਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇ ਅਥਾਹ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਗੰਦ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਕੀਹਨੇ ਪਾਇਆ। ਮਨੁੱਖਾਂ-ਮਨੁੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜਾਤੀ ਤੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਵਿਤਕਰੇ ਤੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਲੁੱਟ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਟੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੱਖਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

ਐਸਾ ਜੀਵਨ ਸਾਡੇ ਮਗਰੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦ ਲਹਿਣਾ.
ਸਾਡੇ ਚਾਅ ਤੇ ਸੁਪਨੇ ਸਾਡੇ ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਮੋਏ,
ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲੇਖੀਂ ਕਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਹੈ ਰਹਿਣਾ?

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਗਾਇਕਾਂ ਤੇ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੜ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁਣ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ, ਸੂਫ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦੋਹੇ, ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਤੇ ਢਾਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਨਹੀ ਬਲਕਿ ਪੁੱਤ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇੇਕਰੇ, ਜੇ ਜੱਟ ਵਿਗੜ ਗਿਆ ਦਿਨੇ ਦਿਖਾ ਦਓ ਤਾਰੇ, ਪੁੱਤ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਨੇ ਗੱਭਰੂ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਪੰਗਾ ਪਾਉਣ ਬਈ, ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੱਪੇ, ਪੱਗ ਪਿਗ ਤੇ ਪੰਗਾ, ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਬਈ ਜੱਟ ਚੱਲਿਆ ਕਚਿਹਰੀ, ਹਿਕ ਦੇ ਜੋਰ ਤੇ ਜੱਟ ਨੇ ਸਰਪੰਚੀ ਲੈਣੀ, ਕਚਿਹਰਆ 'ਚ ਮੇਲੇ ਲੱਗਦੇ ਜਦੋ ਪੈਂਦੀ ਆ ਤਰੀਕ ਕਿਸੇ ਜੱਟ ਦੀ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜੱਟ ਦੀ, ਲਲਕਾਰਾ ਜੱਟ ਦਾ, ਬਦਲਾ ਜੱਟੀ ਦਾ, ਪਰ੍ਹੇ ਹਟ ਜਾ ਅੱਲੜ ਮੁਟਿਆਰੇ ਜੱਟ ਆਉਂਦੇੇੜਕਾਂ ਮਾਰਦੇ, ਗੰਡਾਸਾ ਜੱਟ ਦਾ, ਖੇਡਣਗੇ ਜੱਟ ਅੱਜ ਖੂੰਨ ਦੀਆ ਹੋਲੀਆ, ਜੱਟ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸਿਰ ਮੰਗਦੀ, ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆ ਦੇ ਕੇਸ ਚੱਲ ਪਏ ਆਦਿ ਲੱਚਰ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਬੱਸਾਂ, ਕਾਂਰਾਂ, ਟਰੱਕ, ਟਰਾਲੀਆਂ 'ਤੇ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੈ। ਗੀਤਾਂ 'ਚ ਸ਼ੋਰ-ਸ਼ਰਾਬਾ, ਲੱਚਰਤਾ, ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਭਾਰੂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੱਚਰ ਗੀਤ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਨਹੀ ਉਠਾਉਂਦੇੇਓਗੋਂ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਝਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੱਚਰ ਗੀਤ ਸਥਾਪਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸਦਾਚਾਰੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਢਾਹ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੱਚਰਤਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵੀ ਜੀਭ ਥਰ ਥਰਾਉਦੀ ਹੈ। ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਮੱਖਣ ਲਿਖਦਾ ਹੈ,

ਗਵੱਈਏ ਬਣ ਗਏ ਜ਼ੁਲਫ਼ਾਂ ਵਧਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਾਕੇ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਲ੍ਹ ਕੁੱਕੜ ਨਾ ਪਤਾ ਸੁਰ ਤਾਲ ਦਾ ਕੋਈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਅਧੁਨਿਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਫ਼ਾਦਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਲੱਚਰਤਾ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਔਰਤ ਦੀ ਵਡਿਆਈ 'ਚ 'ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਏ, ਜਿਤ ਜੰਮੇ ਰਾਜਾਨ' ਕਿਹਾ ਪਰ ਚੰਦ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਤੇ ਗਾਇਕ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੁੜੀਆਂ 'ਤੇ ਤੁਹਮਤਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਸ਼ਕੀ ਦੇ ਅੱਡੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੰਡੇ ਬੁਲੱਟ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲਾਂ, ਲੰਡੀਆਂ ਜੀਪਾਂ, ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਗੇੜੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਭਜਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰ ਰਹੇ ਲੱਚਰ ਗਾਇਕਾਂ ਬਾਰੇ ਮੱਖਣ ਲਿਖਦਾ ਹੈ,

ਭਜਾ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੁੰਡਾ,
ਉਨ੍ਹੇਂ ਖ਼ੁਦ ਭੈਣ ਆਪਣੀ ਲਈ ਹੈ ਰਸਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਕੋਈ।

ਮੱਖਣ ਪੰਡਤਾਊ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ/ ਰਚਨਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਧੁਨਿਕਵਾਦੀ, ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ,ਜੁਝਾਰਵਾਦੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜਾ-ਕਿਹੜਾ ਨਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਰਿਹਾ। ਮੱਖਣ ਕਹਿੰਦਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਅਤੀ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰੇ ਹੋਣ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ/ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕੀ ਸੁਆਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? ਐਵੇਂ ਭਰਮ ਪਾਲੀ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਟਟੀਹਰੀ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਭਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਲੋੜ ਹੈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਣ ਦੀ। ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਦਾ ਬਾਰ ਬਾਰ ਅਨੁਭਵ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਸਨਮੁੱਖ ਹਨ। ਮੱਖਣ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਨਿੱਜ ਨਾਲੋਂ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ।

ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ 'ਚ ਵਿਦਰੋਹੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਈ ਰਾਜਸੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੀ ਅਜੋਕੇ ਦਲਿਤ ਕਾਵਿ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵਿਆਨਦਿਆ ਮੱਖਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

ਸਾਡੀ ਝੁੱਗੀ ਨੂੰ ਤੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਗਿਆਂ ਏਂ ਜਦੋਂ ਦਾ,
ਸਾਡੀ ਅੱਖ ਵਿੱਚ ਰੜਕੇ ਮੀਨਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ।

ਜੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਲੋਟੂਆਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀ ਤਾਂ ਲੋਟੂਆਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਪਾਈ ਅਰਧ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ, ਅਰਧ ਸਮੰਤੀ ਤੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਲਿਤ ਸ਼ੋਸ਼ਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਇਨਕਲਾਬ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਇਨਕਲਾਬ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਦੂਜਾ ਵਰਗ ਚੇਤਨਾ ਲਈ ਹਜਾਰਾਂ ਜਾਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਕ ਵਰਗ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਤਰਜਾਤੀ ਵਿਆਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੀਜਾ ਜਦ ਦਲਿਤ ਸ਼ੋਸ਼ਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਔਰਤ ਤੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਾਤ ਅਤੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਕੇ ਇਕ ਵਰਗ ਬਣੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਇਨਕਲਾਬ ਆਵੇਗਾ। ਮੱਖਣ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚਲੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਅਧਰਮੀ ਸੰਤਾਂ, ਢਕੌਂਸਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਝੂਠ ਸਾਧਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣਾਂ ਵਿੱਚ ਰੋਹੜਨ ਵਾਲੇ ਪਾਂਡੇ-ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆੜੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟੇ ਤੇ ਸੁਆਰਥੀ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਕਾਬ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨਾ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੱਖਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-

ਜਾਤਾਂ, ਧਰਮਾਂ, ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਰੌਲੇ ਵਿੱਚ,
ਲੱਭਿਆਂ ਵੀ ਨਾ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹੈ ਮਾਨਵਤਾ।
ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਲੁੱਟ ਕੇ ਖਾਧਾ,
ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨੇਤਾ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਠੱਗੀ ਮਾਰ।
ਪਰਾਏ ਮਾਲ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ 'ਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਜਿਹੜੇ ਨੇ,
ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹੀ ਦੇਖੋ ਨੇ ਹੁਣ ਪੜਤਾਲ 'ਤੇ ਬੈਠੇ।
ਧਰਮ ਦੇ ਨਾ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅੱਜ।
ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਹਰ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਦਾ, ਦੋਹਰਾ ਹੈ ਕਿਰਦਾਰ ਅੱਜ।
ਤੇਰੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਿਹਲੜ ਬਹਿ ਕੇ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ,
ਬਚ ਭਾਣੇ ਦੀ ਦਲਦਲ ਤੋਂ ਬਚ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀ' ਦਾ ਹੈ ਕਹਿਣਾ।

'ਤਮਾਸ਼ਾ.ਏ.ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ', 'ਸਾੜਸਤੀ', 'ਟੋਆ', 'ਮਿੱਟੀ ਰੁਦਨ ਕਰੇ', 'ਕੰਮੀਆਂ ਦਾ ਵਿਹੜਾ', 'ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਬੋਝ' 'ਬੇਗਮਪੁਰਾ' ਆਦਿ ਨਾਟਕਾਂ 'ਚ ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਨਿਭਾਏ ਸਾਰੇ ਕਿਰਦਾਰ ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲਦੇ ਸਨ। 'ਵੇ ਮੈਂ ਵੱਸਦੀ ਉਜੜ ਗਈ', 'ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਵਰਗੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਆਪਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਕਦੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਕਿਤਾਬੀ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸੀਆਂ।

ਭਾਜੀ ਗੁਰਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨੁੱਖ ਕਿਹਾ। ਇੱਕ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨੁੱਖ ਜਦੋਂ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਸੁਨੇਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਉਸ ਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਖੁਸਬੂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਲਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਮਾਨਵੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸਮਾਜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੱਖਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸੋਢੀ ਰਾਣਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਹਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਇੱਕ ਹੀ ਹੈ। ਮੱਖਣ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸੁਸ਼ੀਲ, ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਤੇ ਬੇਟੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਸਿਮਰਨ, ਭਤੀਜੇ ਭਤੀਜੇ ਕੁੱਲਪ੍ਰੀਤ ਰਾਣਾ, ਭਤੀਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ 'ਚ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਹਨ।

ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਨਤਾ ਲਈ ਲਾਇਆ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪਖੰਡਵਾਦ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਜਾਤਪਾਤ, ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਾਦੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਲਈ ਬਰਾਬਰਤਾ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਨਿਆਂ ਪੂਰਵਕ, ਭੇਦ-ਭਾਵ ਰਹਿਤ, ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਰਹਿਤ, ਅਣਖ ਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨਾਂ ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਲਕਸ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਪਲ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ। ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਬੋਲੇ ਬੋਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵੱਜੋਂ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਮੱਖਣ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੇ ਸੋਢੀ ਰਾਣਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਨਤਾ ਲਈ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਜ਼ਾਦੀ, ਸਮਾਨਤਾ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਖ਼ਾਹਸ਼ਾ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੀ ਮੇਹਨਤ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕਦੇ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ। ਇਹਨਾਂ ਕਰਮਠ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਦੀ ਦੇਣ ਸਮਾਜ ਲਈ ਰਾਹ ਦਸੇਰਾ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਬਲਵੀਰੋ

ਵੇ ਤੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਸਭ ਖੂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ
ਤੈਨੂੰ ਫੌਜ 'ਚ ਕਰਾਇਆ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ
ਕਹਿਣ ਦਿਓਰ ਤੇਰਾ ਕਰੂਗਾ ਕਮਾਈ ਸੁੱਚਿਆ
ਤੈਨੂੰ ਘੱਲਿਆ ਤੇ ਕੀ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ
ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਤੂੰ ਹੋ ਗਿਆ ਸ਼ੁਦਾਈ ਸੁੱਚਿਆ।

ਲੱਗ ਜਾਣੇ ਸੀ ਸਟਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ
ਲੈ ਕੇ ਰਫਲ ਦੁਨਾਲੀ ਰਹੀ ਖੇਡਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ
ਮਾਰ ਤਿੱਤਰ ਬਟੇਰੇ ਨਿੱਤ ਖਾਈ ਸੁੱਚਿਆ
ਤੈਨੂੰ ਘੱਲਿਆ ਤੇ ਕੀ ਲੈ ਕੇ ---

ਪੁੱਛ ਆਂਢ ਤੂੰ ਗੁਆਂਢ ਸਭ ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਸਾਂਦ
ਵੇ ਤੂੰ ਰਫਲ ਖਰੀਦੀ ਤੈਨੂੰ ਕਾਹਦੀ ਲੱਗੀ ਤਾਂਘ
ਕਿਹੜੇ ਚੰਦਰੇ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਤੈਨੂੰ ਪਾਈ ਸੁੱਚਿਆ
ਤੈਨੂੰ ਘੱਲਿਆ ਤੇ ਕੀ ਲੈ ਕੇ ----

ਮੈਨੂੰ ਰੱਬ ਜਿੱਡਾ ਮਾਣ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਤੂੰ ਸ਼ਾਨ
ਘਰ ਵੱਸਦੇ ਉਜਾੜੇ ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਕਰੇ ਨੁਕਸਾਨ
ਕੀਹਨੇ ਪੁੱਠੀ ਤੈਨੂੰ ਪਾੜਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੁੱਚਿਆ
ਤੈਨੂੰ ਘੱਲਿਆ ਤੇ ਕੀ ਲੈ ਕੇ ----

ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਈ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਗੀਤ
ਪਿੰਡ ਕਰੇ ਬਦਨਾਮੀ ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਬਣ ਗਿਆ ਢੀਠ
ਖੜ੍ਹੀ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ ਤੇਰੀ ਭਰਜਾਈ ਸੁੱਚਿਆ
ਤੈਨੂੰ ਘੱਲਿਆ ਤੇ ਕੀ ਲੈ ਕੇ ----

ਵੇ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਤੂੰ ਤਾਂ ਘਰ ਲੈਣਾ ਪੱਟ
ਉਹਦਾ ਕੱਖ ਨਾ ਰਹੇ ਵੇ ਜੀਹਨੇ ਲਾਈ ਤੈਨੂੰ ਅੱਗ
'ਦੇਵ ਘੋਲੀਏ' ਨੇ ਲੂਤੀ ਜਿਹੜੀ ਲਾਈ ਸੁੱਚਿਆ
ਦੱਸ ਰਫਲ ਦੁਨਾਲੀ ਰੋਟੀ ਦੇਊਗੀ
ਤੇਰੀ ਛਿੱਤਰਾਂ ਨਾ ਕਰਦੀ ਪਟਾਈ ਸੁੱਚਿਆ।

-ਦੇਵ ਘੋਲੀਆ ਖੁਰਦ (ਫਰਿਜ਼ਨੋ)
559-232-7764

ਕੌਮੀ ਉਡਾਰੀਆਂ, ਜਲੰਧਰ (ਦਸੰਬਰ 1985) 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਰਚਨਾਵਾਂ

ਗਜ਼ਲ

–ਸਿਰੀ ਰਾਮ ਅਰਸ਼

ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਮਿਟਾ ਕੇ ਦਿਨ ਨੂਰ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਹੋ,
ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਨਿੰਜ ਤੇ ਪਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਭੇਦ ਮਿਟਾਣਾ ਹੋ।

ਹਰ ਕੋਈ ਸੂਲੀ ਚਾਈ ਫਿਰਦੇ ਵਕਤ ਜਾਂ ਆਉਣਾ ਲਟਕਣ ਦਾ,
ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਸੂਲੀ ਓਹਲੇ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਲੁਕ ਜਾਣਾ ਹੋ।

ਉਹ ਤੱਕੋ ਦਿਸ-ਹੱਦੇ ਉਤੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਆਪ ਉਡੀਕ ਰਹੀ,
ਰਹਿਬਰ ਦੀ ਹੁਣ ਲੋੜ ਨਾ ਕੋਈ ਦਿਸ-ਹੱਦੇ ਤਕ ਜਾਣਾ ਹੋ।

ਜਿਸਨੇ ਸਾਗਰ ਮੰਥਨ ਕੀਤਾ, ਉਸਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ
ਫਿਰ ਕਿੰਝ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਫਲ ਏਥੇ ਸਭ ਨੇ ਪਾਣਾ ਹੋ।

ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਰੁਦਰਾਕਸ਼ ਦੀ ਮਾਲਾ, ਮੇਰੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪੈਮਾਨਾ,
ਕੀ ਜਾਣਾ ਕਿਸ ਮੋੜ ਤੇ ਆ ਕੇ ਅਪਣਾ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੋ।

ਨੂਰ-ਪੁਜਾਰੀ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਕੀਲਣ ਰਿਸ਼ਮਾਂ ਨੂਰ ਦੀਆਂ,
ਵੇਖ ਸਵੇਰੇ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਦਾ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਸਭ ਭਾਣਾ ਹੋ।

ਗਜ਼ਲ

– ਪ੍ਰੋ: ਦੀਦਾਰ

ਤਿੜਕੀ ਥਿੜਕੀ ਹੋਂਦ ਅਸਾਂ ਦੀ ਹੁੰਮਸ ਹੈ ਤਨਹਾਈ ਦਾ,
ਬੇਕਦਰਾਂ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾ ਕੇ ਆਖਿਰ ਹੈ ਪਛਤਾਈ ਦਾ।

ਜੇ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦਾ ਸੂਰਜ ਸੋਚ ਦੇ ਮੱਥੇ ਧਰ ਲੈਂਦੇ,
ਹੁਣ ਤੀਕਰ ਤਾਂ ਛੱਡ ਜਾਣਾ ਸੀ ਮੌਸਮ ਬਦਲਵਾਈ ਦਾ।

ਦੇਹਧਾਰੀ ਸੱਪਾਂ ਨੇ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਚਿਹਰੇ ਲਾ ਲਏ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ,
ਦਿਲ ਦੀ ਵਰਮੀ ਅੰਦਰ ਹੱਥ ਹੈ ਸੋਚ ਸਮਝਕੇ ਪਾਈਦਾ।

ਪੁਤਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇਗਾ ਤਾਂ ਹਾਥ ਮਿਰੀ ਕੁਝ ਪਾਵੇਂਗਾ,
ਪਲਕਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭੇਤ ਮਿਲੇ ਇੰਝ ਸਾਗਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਦਾ।

ਬੁੱਤ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਤਨ ਮਨ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦੇਈਏ,
ਇਕ ਵਾਰੀ ਪਰ ਈਸਾ ਨੂੰ ਹੈ ਸੂਲੀ ਤੇ ਲਟਕਾਈਦਾ।

ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਦੀਦਾਰ ਨਾ ਸਾਥੋਂ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਤ ਦੇ ਹੋਵੇ,
ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਬੱਸ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਹੰਸ-ਗੀਤ ਹੈ ਗਾਈਦਾ।

ਗਜ਼ਲ

– ਮਰਹੂਮ ਹਜਾਰਾ ਰਾਮ 'ਪਿੱਪਲਾਂਵਾਲਾ'

ਵੋਹ ਸ਼ੋਖ ਜਿਸ ਘਰ ਮੇਂ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋਗਾ।
ਕਿਆਮਤ ਕਾ ਉਸ ਘਰ ਮੇਂ ਸਾਮਾਨ ਹੋਗਾ।

ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਮਾਂਗੀ ਤੋਂ ਕਿਆ ਤੁਮ ਨੇ ਮਾਂਗਾ,
ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਕਾ ਕਿਆ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਹੋਗਾ।

ਵਾਇਦੇ ਰਕੀਬੋਂ ਕੇ ਹੈਂ ਪੂਰੇ ਹੋਤੇ,
ਹਮਾਰਾ ਭੀ ਕਿਆ ਕਭੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਗਾ।

ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਮੇਰੀ ਉਨ ਸੇ ਨਾ ਕਮ ਹੋਂਗੀ,
ਵੋਹ ਜਿਸ ਦਮ ਸੁਨੇਗਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਗਾ।

ਗਜ਼ਲ

– ਭਾਟੀਆ ਮਿਸਰ ਲਾਲ ਯੋਗੀ

ਮੂੰਹ ਪਾੜ ਗੱਲਾਂ ਲੋਕੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ।
ਨਾ-ਸਹਿਣੀਆਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸਹਿੰਦੇ ਰਹੇ।

ਸੁੱਕ ਗਏ ਨੇ ਦਰਿਆ ਵਗਦੇ ਵਗਦੇ,
ਸਾਡੇ ਅੱਥਰੂ ਸਦਾ ਵਹਿੰਦੇ ਰਹੇ।

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਾਗੀਂ ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਰਹਿੰਦੀ,
ਸਾਡੀ ਆਸ ਦੇ ਰੁੱਖ ਢਹਿੰਦੇ ਰਹੇ।

ਬੁਲ ਹਿਲੇ ਨਾ ਉਸ ਬੇਦਰਦੀ ਦੇ,
ਉਸ ਦੇ ਨੈਣ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ।

ਸਾਡੇ ਨਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹਰ ਥਾਂ ਚਰਚਾ,
ਵਧੇਰੇ ਲੁਕ ਲੁਕ ਅਸੀਂ ਬਹਿੰਦੇ ਰਹੇ।

ਮੇਰੇ ਕਵੀ ਵੀਰ ਨੂੰ!

ਤੇਜ ਭਾਨ 'ਪ੍ਰਦੇਸੀ', ਤੱਗੜ (ਜਲੰਧਰ)

ਸੁਣੀ ਦੋਸਤਾਂ ਗੌਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਮੇਰੀ,
ਗੱਲ ਖੋਹਣ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਸੁਣਾ ਦੇਵਾਂ।
ਹੇਰਾ ਫੇਰੀ, ਬਲੈਕ, ਜੋ ਕਰਨ ਚੋਰੀ,
ਫੋਟੋ ਖਿੱਚ ਕੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਲਾ ਦੇਵਾਂ।
ਸਾਧਾਂ ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਦੱਸਾਂ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ,
ਪਰਦਾ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰਤਾ ਹਟਾ ਦੇਵਾਂ।
ਬਹਿ ਕੇ ਕੁਰਸੀ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਝੂਠ ਬੋਲੇ,
ਧੌਣੋਂ ਪਕੜ ਕੇ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਦੇਵਾਂ।
ਛੁਰੀ ਬਗਲ ਮੇਂ ਮੁਖ 'ਚੋਂ ਰਾਮ ਕਹਿ ਕੇ,
ਚੰਮ ਸਦਾ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਲਾਉਣ ਜਿਹੜੇ।

ਉਹਨਾਂ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਖ ਸਲਾਮ ਮੇਰਾ,
ਸੁੱਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਤਾਂਈਂ ਜਗਾਉਣ ਜਿਹੜੇ।
ਕਦੀ ਹੋਣ ਨਾ ਦੇਂਦੇ ਇਕੱਠ ਸਾਡਾ,
ਪੀਂਦੇ ਖੂਨ ਜੋ ਨਿੱਤ ਨਿਚੋੜ ਕੇ ਉਹ।
ਉੱਲੂ ਆਪਣਾ ਸਿੱਧਾ ਇਹ ਨਿੱਤ ਕਰਦੇ,
ਸਕੇ ਭਾਈ ਨਾਲੋਂ ਭਾਈ ਵਿਛੋੜ ਕੇ ਉਹ।
ਚੁਗਲ ਚੁਗਲੀਓਂ ਬਾਜ਼ ਨਾ ਕਦੇ ਔਂਦਾ,
ਮੁੰਨ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਘਰੋੜ ਕੇ ਉਹ।
ਸਾਨੂੰ ਰੋਂਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ,
ਫੁਲ ਟਾਹਣੀ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਮਰੋੜ ਕੇ ਉਹ।

ਕਾਗਜ਼ ਕਲਮ ਦਵਾਤ ਨਾ ਖਤਮ ਹੋਵੇ,
ਫੜ ਕੇ ਕਲਮ ਜ਼ਰਾ ਘਸਾਉਣ ਜਿਹੜੇ।
ਉਹਨਾਂ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਖ ਸਲਾਮ ਮੇਰਾ,
ਸੁੱਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਤਾਂਈ ਜਗਾਉਣ ਜਿਹੜੇ।
ਕਵੀ ਕੌਮ ਦੀ ਜਿੰਦ ਤੇ ਜਾਨ ਹੁੰਦੇ,
ਕਰਦੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦੇ।
ਝੂਠ ਝੂਠ ਤੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦੇ,
ਯਾਰੋ ਮਹਿਫਲ ਦਾ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਹੁੰਦੈ।
ਵਿਚ ਮਹਿਫਲਾਂ ਮਿੱਠੇ ਤਰਬੂਜ ਵਾਂਗੂੰ,
ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਤਲਵਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਐਸਾ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਰੂਦ ਭਰਦੇ,
ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਵੈਰੀ ਫਰਾਰ ਹੁੰਦੇ।
ਹਰ ਇਕ ਲਫਜ਼ ਵੱਜੇ ਐਟਮ ਬੰਬ ਬਣਕੇ,
ਕਲਮ ਆਪਣੀ ਰਤਾ ਘਸਾਉਣ ਜਿਹੜੇ।
ਉਹਨਾਂ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਖ ਸਲਾਮ ਮੇਰਾ,
ਸੁੱਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਤਾਈਂ ਜਗਾਉਣ ਜਿਹੜੇ।
ਚਲੇ ਕਵੀ ਦੀ ਕਲਮ ਦਰਿਆ ਵਾਂਗੂੰ,
ਜਿਹੜੀ ਝੂਠ ਤੇ ਸੱਚ ਨਿਤਾਰ ਦੇਵੇ।
ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ,
ਕਵੀ ਕਲਮ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਤਾਰ ਦੇਵੇ।

ਕਵੀ-ਜਨਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਮੈਂ ਕੀ ਦੱਸਾਂ,
ਰੱਬ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਨੂਰ ਸੁਆਰ ਦੇਵੇ।
ਵਸ ਕੇ ਉਹ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਵਿਚ ਦਿਲਬਰ,
ਵਿਗੜੇ ਕੰਮ ਜੋ ਆਪ ਸੁਧਾਰ ਦੇਵੇ।
ਸ਼ੇਰ ਸੋਈ ਜੋ ਜੰਗਲੀਂ ਬੁੱਕਦੇ ਨੇ,
ਆਈ ਮੌਤ ਤੋਂ ਨਹੀ ਘਬਰੌਣ ਜਿਹੜੇ।
ਉਹਨਾਂ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਖ ਸਲਾਮ ਮੇਰਾ,
ਸੁੱਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਤਾਈਂ ਜਗਾਉਣ ਜਿਹੜੇ।
ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਣਖ ਵਾਲਾ,
ਸੁੱਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਤਾਈਂ ਜਗਾ ਦੇਵੋ।

ਹੋ ਜਾਣ ਫੌਲਾਦ ਦੇ ਵਾਂਗ ਪੱਕੇ,
ਐਸੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਾਣ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਵੋ।
ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਇਹ ਭੁੱਖ ਦੇ ਨਿੱਤ ਤਰਲੇ,
ਜਿੰਦ ਕੌਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦੇਵੋ।
ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਕਵੀਓਂ ਧੜਕਿਉਂ ਨਾ,
ਜਿੰਦਾਂ ਜਾਗਦੀ ਕੌਮ ਜਗਾ ਦੇਵੋ।
ਹੁੰਦੈ ਅਮਰ 'ਪ੍ਰਦੇਸੀਆ' ਨੇਕ ਬੰਦੇ,
ਸ਼ਮਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਦੇਖ ਬੁਝਾਉਣ ਜਿਹੜੇ।
ਉਹਨਾਂ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਖ ਸਲਾਮ ਮੇਰਾ,
ਸੁੱਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਤਾਂਈਂ ਜਗਾਉਣ ਜਿਹੜੇ।

"Ambedkar Times" & "Desh Doaba" fondly remember Mr C. L. Chumber on his 61st birthday

Ambedkar Times & Desh Doaba weekly newspapers fondly remember Mr C. L. Chumber on his 61st birthday. His contribution towards the legacy of the Ad Dharm movement in the form of his well-documented writings is praise worthy. He published a souvenir on the Ad Dharm and the role of Babu Mangu Ram Mugowalia Ji in the awakening of Dalit consciousness in pre-partition Punjab. The right tribute to Mr C. L. Chumber Sahib will be to reproduce his writings in a series of columns in Ambedkar Times and Desh Doaba weekly newspapers. So on his 61st birthday, we are going to reproduce from this week in "Desh Doaba" weekly newspaper. -
Prem K. Chumber

ਸਾਡੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇ!- ਸੀ ਐਲ ਚੁੰਬਰ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਣੀ ਜੀਵ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ- ਤੋਹੀ ਮੋਹੀ ਅੰਤਰ ਕੈਸਾ, ਕਨਕ ਕਟਕ ਜਲ ਤਰੰਗ ਜੈਸਾ ਭਾਵ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਔਰਤ ਵਿਚ, ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਵਿਚ, ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਰੱਬਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਤੂੰ-ਤੂੰ, ਮੈਂ-ਮੈਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਮਨੁੱਖਾ ਦੁਰਲੱਭ ਜੀਵਨ ਗਵਾ ਬਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਜੀਵ ਐਲਾਨਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਅਸੀਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਜਾਏ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸੱਤਰ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਉਪਜੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਅਸੀਂ 'ਤੋਹੀ' ਤੇ 'ਮੋਹੀ' ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਤੂੰ, ਮੈਂ ਮੈਂ ਵਿਚ ਉਲਝ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤਾਣੀ ਨੂੰ ਉਲਝਾ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ।

ਕੋਈ ਧਰਮ ਲੈ ਲਵੋ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਲੈ ਲਓ, ਛੋਟੀ-ਛੋਟੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਦੁਫੇੜ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ 'ਚ ਦੁਫੇੜ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਵਾਂ ਵਿਚਾਰ, ਨਵਾਂ ਸੰਗਠਨ, ਨਵਾਂ ਧਰਮ, ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿੱਗਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਧ ਫੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਧਰਮ ਹੁਣ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਅਪਣਾ ਕੇ ਚੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਇੰਸ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪੱਛੜ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਂ ਲਹਿ ਕੇ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਲਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਛੂਆਛਾਤੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਖਤਮ ਹੋਣ ਕੰਢੇ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਤੀਵਾਦੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵੀ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਡਾ਼ ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 28 ਸਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ 'ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ: ਨਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹੀ ਦਬਾਓਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਬਗਾਵਤ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕ ਹੁਣ ਜਮਾਨਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੈਦਲ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਲੇਰੀ ਤੋਰ ਤੁਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਕ ਗਾਣਾ ਸੁਣਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ- ਅੱਡੀ ਮਾਰ ਕੇ ਗੱਡੀ ਦਾ ਪਈਆ ਭੰਨਿਆ, ਚਾਅ ਮੁਕਲਾਵੇ ਦਾ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ, ਟੀ ਵੀ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਰਾਹੀਂ ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾ ਮੁਕਲਾਵੇ ਜਿੰਨੇ ਚਾਅ 'ਚ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ 'ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ' ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਪੱਛੜ ਗਈ ਤਾਂ ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਪੱਛੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੰਨ ਲਵੋ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਅੱਜ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਭਾਵ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇੰਨੀ ਕਾਰਗਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਅੱਜ ਅਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਚਿਰ ਸਦੀਵੀ ਵਿਚਾਰ ਅੱਛੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਿਰੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਗਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹੀ ਨਿੱਗਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹੇ-ਕੰਢੇ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਗਰ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਇਮਾਨਦਾਰ, ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਸਵੈਮਾਣੀ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬਾ ਤੁਹਾਡਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ- ਚੌਧਰ, ਸਰਦਾਰੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਨਾਰਦ ਮੁਨੀ। ਨਾਰਦ ਮੁਨੀਆਂ ਭਾਵ 'ਅੱਗ ਲਾਈ ਡੱਬੂ ਨਿਆਈਂ' ਵਰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ, ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਂਝੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ ਮੰਨੀਏ ਚਾਹੇ ਨਾ ਮੰਨੀਏ, ਸਵਰਗ ਨਰਕ ਇੱਥੇ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨਾਲ ਅਮੀਰ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਬੱਚੇ ਵਿਗੜ ਗਏ। ਜੇ ਬੱਚੇ ਵਿਗੜ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਕੀ?

ਸਲਾਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੈ। ਅਖਾਣਾਂ ਕਹਾਉਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਸਲਾਹ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਬੜੀ ਜਚੀ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ- ਦਾਤਣ ਫਲਾਂਹ ਦੀ ਰੰਨ ਵਿਆਹ ਦੀ ਅਤੇ ਗੱਲ ਸਲਾਹ ਦੀ। ਮੰਨ ਲਵੋ ਕਿਸੇ 'ਚ ਮੁੰਡਾ ਕੁੜੀ ਲਵ ਮੈਰਿਜ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪੇ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬੜੇ ਲੋਹੇ ਲਾਖੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ, ਘਰਦਿਆਂ ਦਾ ਲੱਖਾਂਆਏ ਡਾਲਰਾਂ ਪਾਊਂਡਾਂ ਦਾ ਖਰਚ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਚ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਉਖੜੀ ਕੁਹਾੜੀ ਵਾਂਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਤਾਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਮੁੰਡਾ ਕੁੜੀ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਦੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਈ ਤਾਂ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਟੁੱਕ ਕੇ ਨਹਿਰK ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਵੀ ਰੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇੰਨਾ ਖਤਰਨਾਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ ਕਿ 'ਓਬਾਮਾ ਜੀ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਟੇਟਸ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ' ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣ ਗਏ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਨ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਸ਼ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸ਼ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਹਿੰਦੇ ਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਲੋਕਰਾਜੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੀ ਐਲ ਚੁੰਬਰ

ਸੋ, ਸਾਡੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲੋਕਰਾਜੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਤ, ਧਰਮ, ਲਿੰਗ, ਭਾਸ਼ਾ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਿਆਂ, ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਖਰੀਆਂ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕਿਉਂ ਬਣੇ? ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜਾਤੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਪਣੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਸੈਲ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਸਾਲ ਠਹਿਰੋ, ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਪੋਪ ਨੇ 1992 ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਮੰਨ ਕੇ ਮਹਾਨ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਗਲੈਲੀਓ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਬਦਸਲੂਕੀ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਡਾਕ ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਧਿਆਈਏ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਚੱਲੀਏ-

ਕਬੀਰਾ ਜਬ ਹਮ ਆਏ ਜਗਤ ਮੇਂ, ਜਗ ਹੰਸੇ ਹਮ ਰੋਏ।
ਐਸੀ ਕਰਨੀ ਕਰ ਚਲੇ, ਹਮ ਹੰਸੇ ਜੱਗ ਰੋਏ।

(ਸੀ ਐਲ ਚੁੰਬਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ)

ਐਸਾ ਚਾਹੁੰ ਰਾਜ ਮੈਂ, ਜਹਾਂ ਮਿਲੇ ਸਭਨ ਕੋ ਅੰਨ। ਛੋਟ ਬੜੇ ਸਭ ਸਮ ਵਸੈ, ਰਵਿਦਾਸ ਰਹੇ ਪ੍ਰਸੰਨ।।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਵਿਖੇ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਜੋਗਿੰਦਰ (ਜੋਇ) ਚੁੰਬਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ

ਜੋਗਿੰਦਰ (ਜੋਇ) ਚੁੰਬਰ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ,
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨ ਕਉਨ ਕਰੈ॥ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਗੁਸਈਆਂ ਮੇਰਾ ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰ ਧਰੈ॥ ਰਹਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਕਰਨਾਣਾ

ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

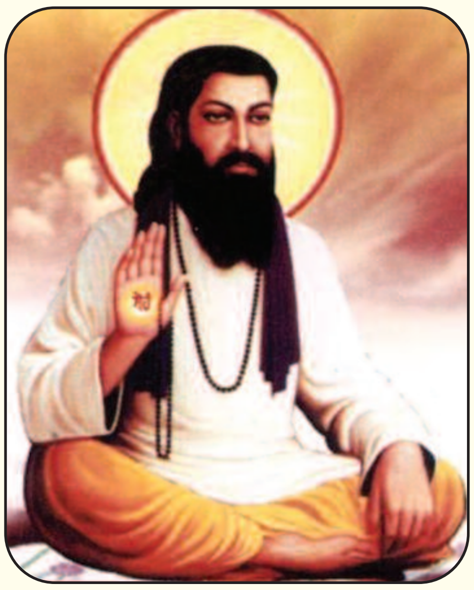

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ॥ ਦੂਖ ਅੰਦੋਹ ਨਹੀਂ ਤਿਹਿ ਠਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬੰਗੜ

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ/ ਚੇਅਰਮੈਨ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ (ਸੀ. ਵੀ.) ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ

ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਬੰਗੜ ਪਰਿਵਾਰ

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬੰਗੜ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

S. Lashkar Singh Badhan

Ex. Chairman and Patron of The Begumpura Cultural And Education Society of Sacramento

Ex. Chairman

Shri Guru Ravidass Sabha Sacramento

And all Badhan Family

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ॥ ਦੂਖ ਅੰਦੋਹ ਨਹੀਂ ਤਿਹਿ ਠਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

Mohinder Singh Dhami

Convener- Begampura Cultural & Educational Aid Society Sacramento (California)

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨ ਕਾਉਨ ਕਰੈ।।
ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਗੁਸਈਆਂ ਮੇਰਾ ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰ ਧਰੈ।। ਰਹਾਉ।।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

Elm Discount Dry Cleaners

Green CLEANING

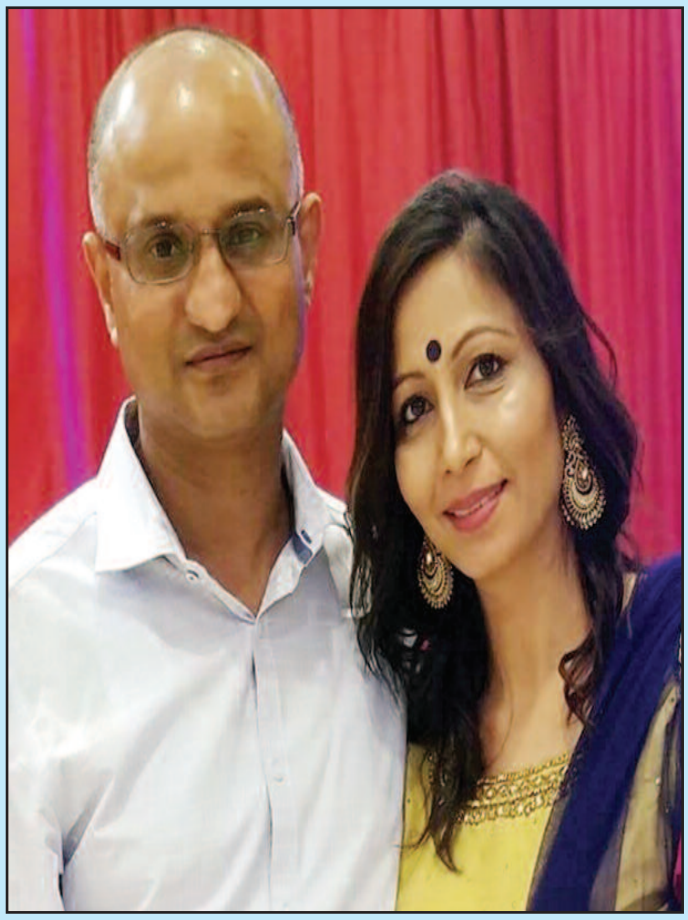

Manager

(916) 729-7900

ਇੱਥੇ ਇੰਡੀਅਨ ਸੂਟ ਵੀ ਡ੍ਰਾਈਕਲੀਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

Business hours

Monday to Friday
7.00 AM to 7.00 PM

Saturday

9.00 AM to 5.00 PM
Sunday: We Close

4207 Elverta Road, Suite 11, Antelope CA 95843

If you need same day service then come before 9 AM
Note: We do Indian Suits too

Customer Satisfaction Guaranteed

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ॥ ਦੂਖੁ ਅੰਦੋਹੁ ਨਹੀਂ ਤਿਹਿ ਠਾਉ॥

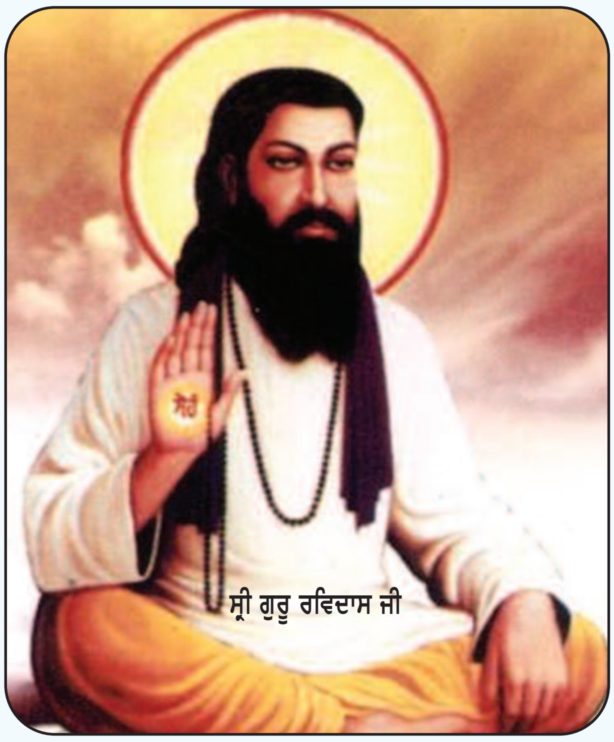

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਰਾਮ ਬੰਗੜ ਜੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਬੰਗੜ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ।

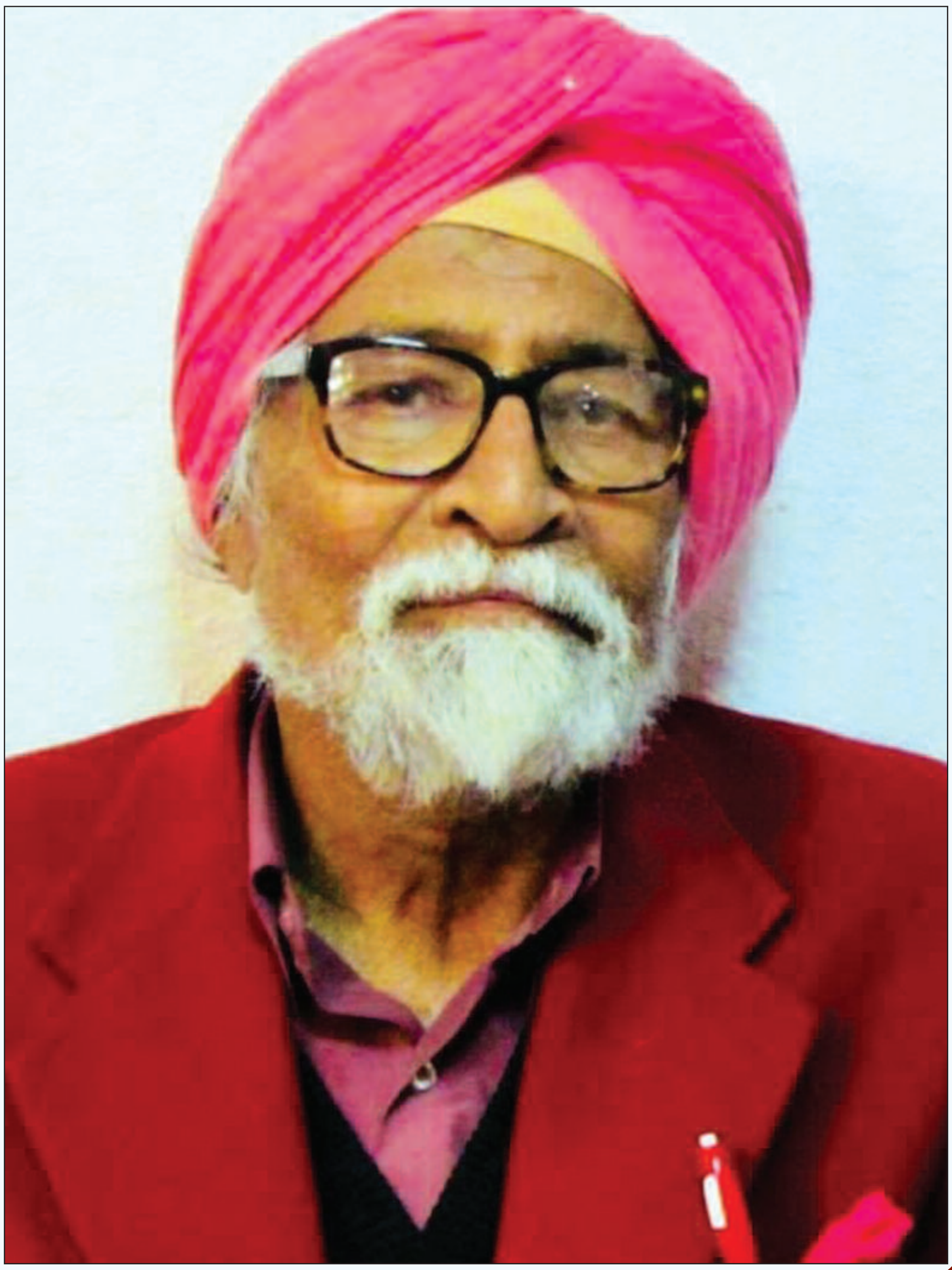

ਸ੍ਰੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਰੱਲ੍ਹ (ਚੇਅਰਮੈਨ) ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਰੱਲ੍ਹ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ। ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਬਲਵਿੰਦਰ ਰੱਲ੍ਹ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਰੱਲ੍ਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਿੰਸ ਰੱਲ੍ਹ, ਪ੍ਰਿਆ ਰੱਲ੍ਹ ਅਤੇ ਬਲਜੀਤ ਰੱਲ੍ਹ ਨਾਲ

TANDOOR
Indian Restaurant

27167 Mission Blvd. Hayward, CA 95544

ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ, ਬਰਥ-ਡੇ ਪਾਰਟੀ, ਐਨਵਰਸਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੈਟਰਿੰਗ ਲਈ ਸਦਾ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

WE ARE SPECIALIST IN CATERING & SPECIAL ITEMS ARE AVAILABLE HERE :

FISH PAKORE, CHILLI CHICKEN, GOAT KARI, SHAHI PANEER, BUTTER CHICKEN, SWEETS, SNACKS AND MORE SPECIAL ITEMS.

ਕੇਟਰਿੰਗ ਦੇ ਮਾਹਿਰ, ਹਫਤੇ ਦੇ 7 ਦਿਨ ਉਪਲਬੱਧ

BUFFET LUNCH 11:00 AM To 3:00 PM

Contact Us:

We are open seven days 11 AM to 10 PM

Ph. 510-885-1212
Fax. 510-885-1532

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਕੈ-ਲੇਫੋਰਨੀਆ ਵਿਖੇ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿ-ਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੋਕਾ

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨ ਕਉਨ ਕਰੈ॥
ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਗੁਸਈਆਂ ਮੇਰਾ ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰ ਧਰੈ॥ ਰਹਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਵਿਖੇ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ।

A & S
Auto Repair & Services
Specializing in Brakes & Axles

ਬਰੇਕ ਅਤੇ ਐਕਸਲ ਰਿਪੇਅਰ ਅਤੇ ਸਰਵਿਸ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਸਭ ਕਾਰਾਂ ਲਈ ਤੇਲ ਸਰਵਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਫਤ ਟਾਇਰ ਰੋਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ

10% of any repair of $ $75.00 or More

Free Tire Rotation and Brake Inspection with purchase of Oil Service for most cars

Diagnose check Engine light pre-buyers inspection tune-ups and more

Dealer Recommended Service Shocks/Struts A/C Servics

Ph: 916-238-4431
649 W. Elkhorn Blvd. Suite B2
Rio Linda, CA 95673

9:00 AM to 6:00 PM Mon-Sat

Amarjit Sandhu

Jaswinder Lal Madhara and Family

ਹਉ ਬਨਜਾਰੋ ਰਾਮ ਕੋ, ਸਹਜ ਕਰਉ ਬਾਪਾਰੁ॥
ਮੈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਧਨੁ ਲਾਦਿਆ, ਬਿਖੁ ਲਾਦੀ ਸੰਸਾਰ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਉਲੀਕੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 (ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ) ਨੂੰ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰੀਏ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਈਏ ਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਮੂਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ ਜੀ।

Jasbinder Lal Madhara

Treasurer

Shri Guru Ravidass Sabha Sacramento (CA)

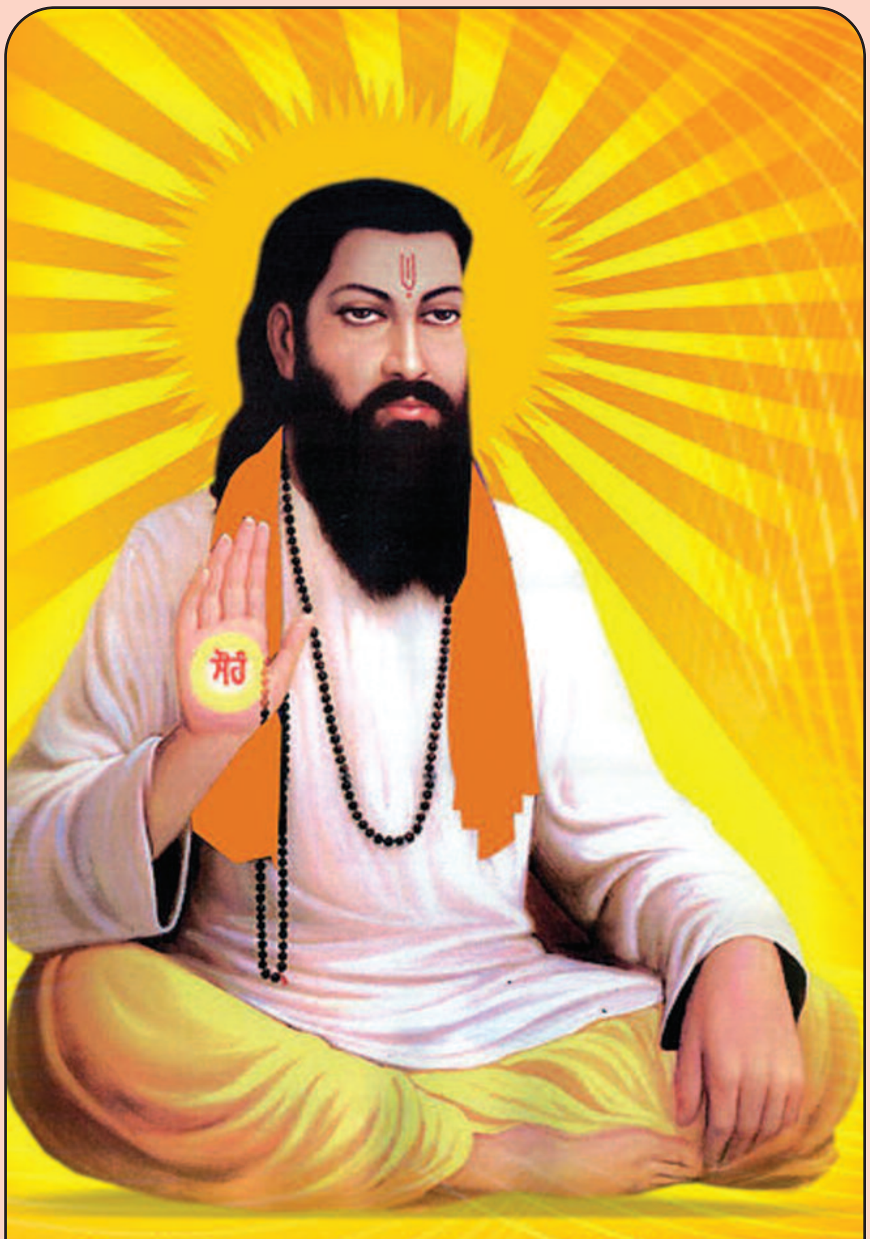

Shri Guru Ravidass Ji Maharaj

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਦੜ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਰਮ ਪੂਜਨੀਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ। ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਉਲੀਕੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 (ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ) ਨੂੰ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰੀਏ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਈਏ ਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਮੂਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ ਜੀ।

ਸੁੱਖ ਰਾਮ ਚੰਦੜ ਤਾਜਪੁਰੀ

ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਚੰਦੜ ਪਰਿਵਾਰ

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨ ਕਾਉਨ ਕਰੈ॥ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਗੁਸਈਆਂ ਮੇਰਾ ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰ ਧਰੈ॥ ਰਹਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਬੱਧਣ

ਆਫਿਸ ਸੈਕਟਰੀ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਪਿਟਸਬਰਗ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ॥ ਦੂਖ ਅੰਦੋਹ ਨਹੀਂ ਤਿਹਿ ਠਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

Great Indian Cuisine

House of Quality Indian Food
And Sweets and Catering

Owner: Balwinder Singh
5764 Antelope Road Suite B1
Sacramento, CA 95842
Tel - (916) 728 9595
Cell 1 - (530) 870 2688
Fax - (916) 728 9555

CATERING

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਗ੍ਰੇਟ ਇੰਡੀਆ ਕੁਜ਼ੀਨ
5764 ਐਂਟੀਲੋਪ ਰੋਡ,
ਸੁਈਟ ਬੀ1
ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
(ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

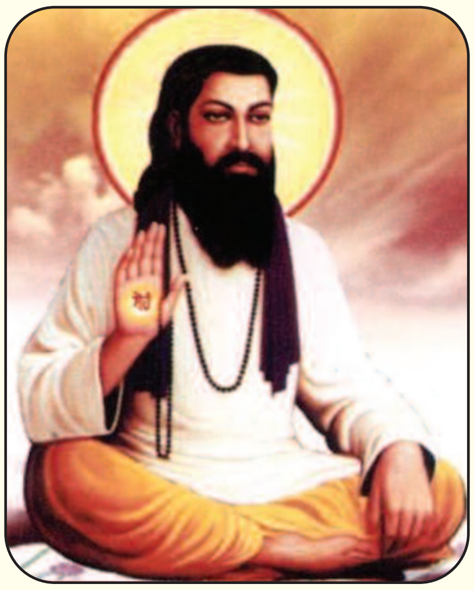

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ॥ ਦੂਖ ਅੰਦੋਹ ਨਹੀਂ ਤਿਹਿ ਠਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਸ਼ਸ਼ੀ ਪਾਲ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਪਿਟਸਬਰਗ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

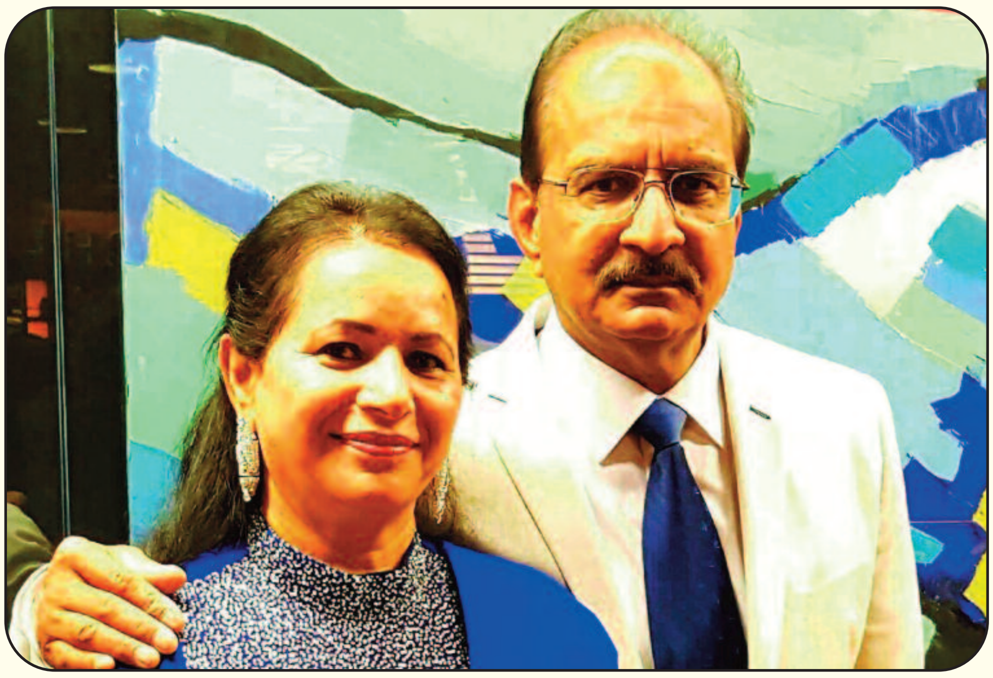

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ॥ ਦੂਖ ਅੰਦੋਹ ਨਹੀਂ ਤਿਹਿ ਠਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਫਕੀਰ ਮਹਿੰਮੀ

ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਪਿਟਸਬਰਗ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਮਹਿੰਮੀ ਪਰਿਵਾਰ

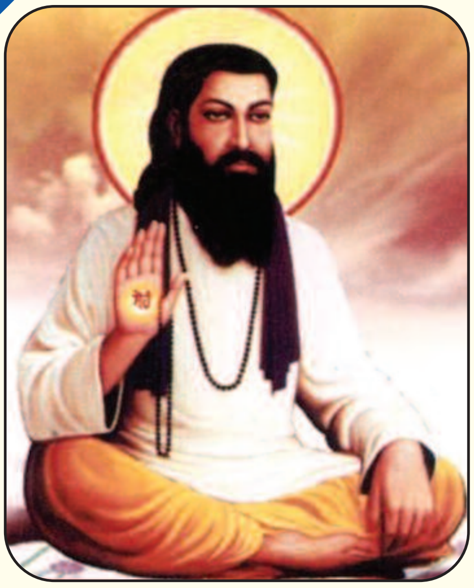

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ॥ ਦੂਖੁ ਅੰਦੋਹੁ ਨਹੀਂ ਤਿਹਿ ਠਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਰਾਜ ਰੱਲ੍ਹ, ਰੂਬੀ ਰੱਲ੍ਹ, ਅਨੂ ਰੱਲ੍ਹ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਆਇਆਨਾ ਰੱਲ੍ਹ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਰੱਲ੍ਹ, ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਰੱਲ੍ਹ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨ ਕਾਉਨ ਕਰੈ॥ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਗੁਸਈਆਂ ਮੇਰਾ ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰ ਧਰੈ॥ ਰਹਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਮਾਸਟਰ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਸ ਕਲੇਰ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨ ਕਉਨ ਕਰੈ॥ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਗੁਸਈਆਂ ਮੇਰਾ ਮਾਥੈ ਛਤ੍ਰ ਧਰੈ॥ ਰਹਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਦੇਸ ਰਾਜ ਬੰਗੜ

ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਬੰਗੜ

ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

ਫਾਇਲ ਚਿੱਤਰ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੰਡਾਲੀ

ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

TANDOOR
Indian Restaurant

27167 Mission Blvd. Hayward, CA 95544

ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ, ਬਰਥ-ਡੇ ਪਾਰਟੀ, ਐਨਵਰਸਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ ਸਦਾ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

WE ARE SPECIALIST IN CATERING & SPECIAL ITEMS ARE AVAILABLE HERE:

FISH PAKORE, CHILLI CHICKEN, GOAT KARI, SHAHI PANEER, BUTTER CHICKEN, SWEETS, SNACKS AND MORE SPECIAL ITEMS.

ਕੇਟਰਿੰਗ ਦੇ ਮਾਹਿਰ, ਹਫਤੇ ਦੇ 7 ਦਿਨ ਉਪਲਬੱਧ

BUFFET LUNCH 11:00 AM To 3:00 PM

Contact Us:

We are open seven days 11 AM to 10 PM

Ph. 510-885-1212
Fax. 510-885-1532

L.A. MERCHANDISE
Whole Sale +Retail

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗ੍ਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ

500 N. Palora Ave. Yuba City, CA 95991

Loose Fabrics, Groceries, Blankets, Vegetables

New folding bed verities

ਭਾਰਤੀ ਗ੍ਰੋਸਰੀ, ਕੱਪੜੇ, ਪੱਗਾਂ, ਰੁਮਾਲੇ, ਬਰਤਨ, ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, 220 ਅਤੇ 110 ਵੋਲਟ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸਮਾਨ

Toilet Water Pressure (Elite 2 Bio Bider) A budget Friendly solution for your desire to feel exceptionally clean and reduce toilet paper waste Only $ 41.99+Tax

ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਾਲ ਸੇਲ 'ਤੇ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

Red Label Tea 900 Gm $ 3.99

Bio Bidet Elite 2 $ 39.99+ Tax

ਪੱਗਾਂ
ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਪਹਿਲਾਂ 3 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗਜ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਰੇਟ 1.73 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗਜ ਖਰੀਦੋ

ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ Matterss ਸਸਤੇ ਰੇਟ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ

Baksho Kaur Bisla Hardev Singh Bisla

ਭਾਰਤੀ ਗ੍ਰੋਸਰੀ, ਕੱਪੜੇ, ਪੱਗਾਂ, ਰੁਮਾਲੇ, ਬਰਤਨ, ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, 220 ਅਤੇ 110 ਵੋਲਟ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸਮਾਨ

* ਗੋਲਡਨ ਆਟਾ ਨਾਲ 400 ਗ੍ਰਾਮ ਸੂਜ਼ੀ ਪੈਕਟ ਮੁਫਤ
* ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋੜਾਂ, ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
* ਤੁਹਾਡੇ ਝੜਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹਰਬਲ ਹੇਅਰ ਤੇਲ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।
* ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਕਰੇਲੇ ਦਾ ਜੂਸ ਇੱਥੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਸੂਟ
ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੂਟ 20 ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਖਰੀਦੋ

ਲਾਈਨਿੰਗ
ਸੂਟਾਂ ਦੀ ਲਾਈਨਿੰਗ ਪਹਿਲਾਂ 4.50 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗਜ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ 1.79 ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗਜ ਖਰੀਦੋ

530-671-0439, Fax 530-822-0439 Cell- 530-844-3250

Buy 5 get 1 free

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਡੀ.ਓ.ਟੀ. ਦੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼-ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਾਓ ਛੁਟਕਾਰਾ

We will make your trucking business paperless and Free of DOT hassels.

Steer your business, from hiring to management all from a computer

ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਿਸਟਮ

ਆਪਣੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਸੌਖੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਚਲਾਓ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਕਮੇ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਓ

ASK FOR LOAD MANAGEMENT: Easy dispatch by Phone App, Quick POD, Auto Billing, Payroll etc.

DRIVER HIRING
ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ, ਉਸਦੀ ਪਿਛਲੀ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਸਮੇਤ ਹਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨੇ ਹੋਣਗੇ ਆਸਾਨ

INSPECTION RECORD
ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਇਨੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਬਣਾਏਗਾ ਯਕੀਨੀ

DRIVING REVIEW
ਆਪਣੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਰੋ ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚੋ

ACCIDENT REPORTS
ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਸੌਖੀ

TRUCK MAINTENANCE
ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਆਦਿ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰੱਖੋ ਤਿਆਰ

eLog Book Integration COMING SOON

ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੈਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

WE HANDLE DOT AUDITS

Tel: 800.936.4011 • 209.636.0880

RAJINDER SINGH

GLOBAL SOLUTION FOR TRANSPORTATION
(A PAPERLESS SOLUTION FOR TRUCKING)

LAKHVIR SINGH

email: info@etruckingsolution.com • www.etruckingsolution.com

AAA
AUTO AND BODY WORKS

ਸਾਡੇ ਇੱਥੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਰਿਪੇਅਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੇਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਟੋ-ਟਰੱਕ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

We Do Complete Engine Trans-mission, Body and Paint Work We Sell Used Cars at a Good Price

Free Estimates
Free Towing

510- 733- 2222

1421 Industrial PKWY West#F Hayward, CA 94544

Prop: Jasbir Singh Takhar
510-755-2132

Harmandeep Singh

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ।

ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ।

ਰਾਮ ਮੂਰਤੀ ਸਰੋਏ
ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

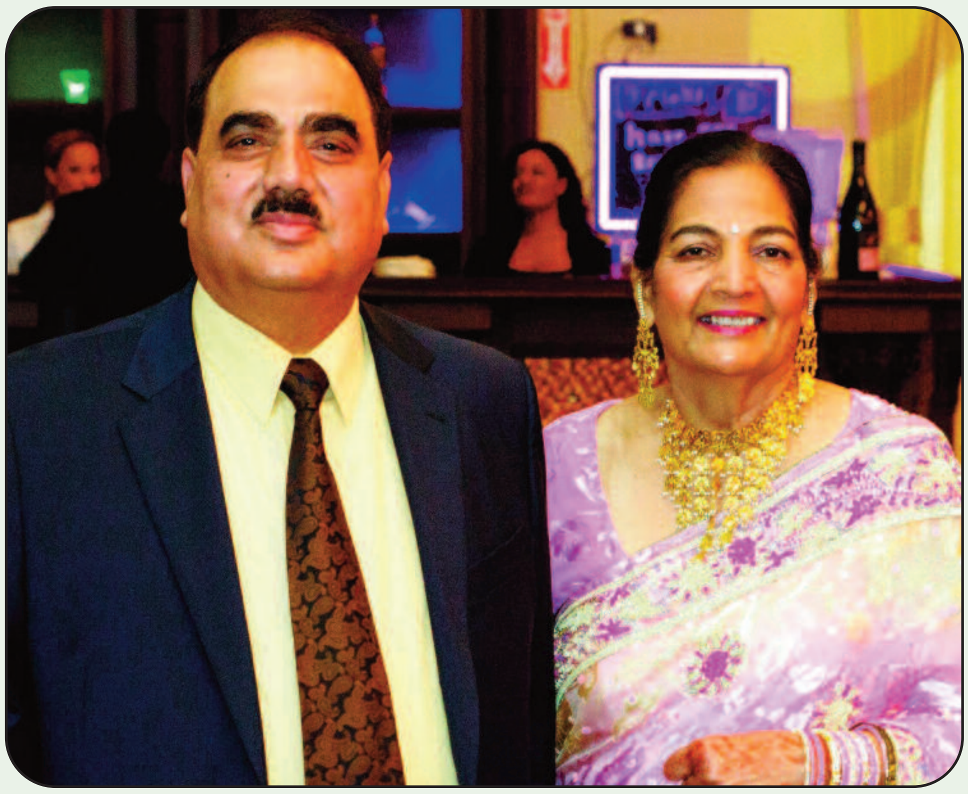

Office: (510) 742-8120,
Cell; (510) 368-3983

39039 Paseo Padre Parkway Suite
205 Fremont, CA 94538

ਬੇਗਮਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ॥ ਦੂਖ ਅੰਦੋਹ ਨਹੀਂ ਤਿਹਿ ਠਾਉ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ) ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਵਿਖੇ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ 641ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ 18ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ।

Amrik Chand
(CPA)

We are in this business since 1989. Your satisfaction is our goal.

959 Corporate Way, Fremont, CA. 94539

Phone : 510-490-8200
Fax : 510-490-8202
Email : achand@pacbell.net

ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਪੰਥਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ

ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਬਾਦਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਇਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ– ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ, ਯੂ.ਪੀ. ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੜ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਇੰਚਾਰਜ ਗਿਆਨੀ ਬਾਦਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਮੈਂਬਰ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜਲਵੇਹੜਾ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਖੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਤਸੀਵਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਹਟਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਦੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਥਾ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ, ਉਥੇ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਬਾਦਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਡਿਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਪੁੱਜਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਖੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਆਉਣ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਖੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੋਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਬਾਦਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਕੌਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕੌਮੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਇਥੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਣੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਨਮਾਨ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਬਾਦਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦਿੱਤੇ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਭਰਾ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਜੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੁਖੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਥਾਵਾਚਕ ਭਾਈ ਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਸਕੱਤਰ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾਬਾਠ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਿਆਲਕਾ, ਸ. ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਬੱਜੂਮਾਨ ਅੰਤ੍ਰਿੰਗ ਮੈਂਬਰ, ਮੈਂਬਰ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਅਭਿਆਸੀ, ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ, ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੂੰਘਾਂ, ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਭਾਈ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਨੇਰ, ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਧਨੀ, ਬਾਬਾ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾਸਿੰਘਾ, ਸ. ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾਕੋਹਨਾ ਤੇ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰੋਆ, ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦਾਸ, ਸ. ਸਕੱਤਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸ. ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਭੰਗਾਲੀ ਤੇ ਸ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਥਰੇਵਾਲ, ਸ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁਖੀ, ਸ. ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਸ. ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ, ਡਾ. ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਸ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਡੌਡ ਆਪਣੇ ਸਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ

ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ 1975 ਮੌਂਟਰੀਅਲ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਉਲੰਪੀਅਨ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ

18ਵਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦਾ

641ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ

ਮਿਤੀ 11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਟੈਂਪਲ ਰਿਓਲਿੰਡਾ, ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਵਿਖੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ 18ਵਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ 11 ਮਾਰਚ, 2018 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

11 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 5 ਵਜੇ ਤੋਂ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਮਿਤੀ 10 ਮਾਰਚ 2018 ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ

ਰੈਣ-ਸੁਬਾਈ ਕੀਰਤਨ

ਸ਼ਾਮੀ 4 ਵਜੇ ਤੋਂ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਸਭਾ ਰਿਓਲਿੰਡਾ (ਫੋਨ 916-992-1710)

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪਤਾ

6221, 16th Street, Rio Linda, CA 95673